Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J. Тел.: HEnderson 5-8740 УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 243. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 17-го ГРУДНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, DECEMBER 17, 1954. No. 243. VOL. LXI.

ПРЕЗИДЕНТ ДОМАГАЄТЬСЯ ВІДКЛАДЕННЯ ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКІВ

ЗДА ЗМЕНШУЮТЬ СВОЇ ОБОРОННІ СИЛИ, АЛЕ МУСЯТЬ ПОДБАТИ ПРО ЗБІЛЬШЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ РЕЗЕРВ; ПРЕЗИДЕНТ ВИДАВ НАКАЗ ПРО СПІВПРАЦЮ З ДЕМОКРАТАМИ В КОНГРЕСІ

Вашингтон. — Президент Айзенгавер заявив на пресовій конференції, що треба буде відкласти принаймні на один рік зменшення податків від корпорацій і від продажу деяких товарів, щоб не допустити до збільшення державного дефіциту. Конгресові провідники твердять, що пропоновані видатки в бюджеті на 1956 рік виноситимуть коло 63 більйонів долярів. В цьому бюджеті було б аж три більйони недобору навіть тоді, коли б відкладено зменшення податку від корпорацій і від продажу газоліни, цигарок, алькогольних напитків та інших товарів. Президент казав, що не можна зменшувати податків, коли одночасно немає можливости зменшити державні видатки або знайти нові прибутки державній скарбниці. Коли б зменшення згаданих податків почало діяти згідно з законом, це значить з днем 1 квітня 1955 року, то державна скарбниця мала б втрату коло трьох більйонів долярів. Уряд поширює та збільшує соціяльне забезпечення і виплату допомог на час безробіття, тому уряд не сміє збільшувати державне заборгування, щоб не спричинювати обезцінення вартости доляра. А це можливе тільки тоді, коли відложиться зменшення з 52 відсотків до 47% податку від корпорацій, та зменшення податків від продажу деяких товарів.

Другою справою, якій президент присвятив найбільше часу на конференції — це справа народної оборони. Президент заявив, що внаслідок теперішньої ситуації в світі не можливо подбати про стовідсоткову безпеку будь-якої країни. Тому ЗДА мусіли змінити свій оборонний плян. Не можучи обороняти всі загрожені в світі місця, ЗДА зменшують свої постійні військові сили, але мусять подбати про збільшення своїх військових резерв, які були б потрібні на випадок загальної війни. ЗДА мусять бути готові до „великої війни", і та готовість може тривати навіть і 50 років. Але президент додав, що він надіється і молиться про те, щоб не треба було так довго боятися війни і приготовлятися до неї. Президент заявив, що буде просити Конгрес про новий закон, який уможливлював би вишколити більші військові резерви, якими можна б було диспонувати на випадок потреби. Найближчого року в кінці червня військові сили мали б виносити 3,047,000 вояків, на 210,2666 вояків менше від теперішнього стану. Найбільша редукція буде в армії, а летунські сили будуть збільшені на 6,500 вояків і становитимуть 970,000 вояків. Президент виявив також, що він наказав, щоб усі відповідальні урядовці нараджувалися з демократичною більшістю перед тим, як матимуть вирішувати важливі закордонні і оборонні справи. Так само повинні діяти і всі республіканські провідники в Конгресі, який зійдеться 5 січня 1955 року на нову сесію.

Президент говорив ще про такі справи: 1. Пресовий секретар Білого Дому Джеймс С. Гагерті має право висловлювати свою думку навіть і про те, що республіканці можуть ставити на кандидата на президента 1956 року того чи того політика, але це тільки його приватна справа. 2. Президент повідомив, що кожний його відповідальний урядовець має наказ негайно повідомляти відповідну владу про ті всі неправильності, які сталися в його уряді. 3. Секретар праці Джеймс П. Мічелл може говорити про збільшення мінімальної заробітної платні, яка тепер виносить 75 центів за годину, навіть тоді, коли президент ще не вирішив, чи, і коли можна буде думати про збільшення мінімальної заробітної платні. Айзенгавер висловив признання своєму дорадникові в робітничих справах — секретареві праці Мічеллові, але рішуче заявив, що кінцеві рішення він робить завжди сам, а не його дорадники. 4. Айзенгавер заявив, що на основі звіту команди летунських сил можна з певністю твердити, що „літаючі кружки" не прилітають з іншої планети, але відмовився висловити свою думку в цій справі та сказати, що це такі ті „літаючі кружки". 5. Візита іранського шаха до цієї країни свідчить про те, що Іран вже починає приходити до нормального життя після довгої політичної кризи в тій державі. 6. Президент надіється, що „День безпечної їзди" дасть якнайкращі успіхи.

ДЕМОКРАТИЧНИЙ ЛІДЕР ПРО СПІВПРАЦЮ З УРЯДОМ

Сенатор Линдон Джансон, демократичний лідер в Сенаті, прибрав вигідну позу на пресовій конференції у Вашингтоні, під час якої заявив, що демократи не є „розчаровані" програмою президента Айзенгавера. Раніше президент Айзенгавер заявив, що він предкладатиме новому Конгресові свої рекомендації в справі закордонної політики, оборони і безпеки в порозумінню з лідерами обидвох партій.

Збільшать платні конгресменам і суддям

Вашингтон. — Демократичний конгресмен Френсіс Е. Волтер заявив, що він внесе до Конгресу законопроєкт про збільшення платні конгресменам і суддям. Минулого року Конгрес відкинув законопроєкт в цій справі. Підвишка платні за законопроєктом Френсіса не буде така велика, як її пропоновано минулого року, і тому вигляди на його прийняття збільшилися. Президент Айзенгавер зі свого боку заявив, що він бажає збільшення платні конгресменам і суддям. Конгресмени мали б дістати звишку на 12,500 долярів, тобто їхня платня виносила б 27,500 долярів річно. Спікер Палати Репрезентантів і віце-президент мали б одержувати по 40,000 долярів річно, — на 10,000 долярів більше, як тепер. Федеральні судді одержують від 15,000 до 25,000 долярів, а підвишка для них мала б виносити від 10,500 до 12,500 долярів. Демократичні конгресові провідники заявили, що такий законопроєкт вони підтримають.

УРЯД БОРЕТЬСЯ ПРОТИ РАСОВИХ УПЕРЕДЖЕНЬ

Вашингтон. — Заступник генерального прокуратора Вільям П. Роджерс заявив, що уряд продовжує своє змагання до того, щоб фірми, які виконують урядові замовлення, не керувалися при затрудненні службовців і робітників расовим упередженням. В тому напрямі видано відповідні зарядження. Коли буде стверджене, що та чи інша фірма й надалі керується расовими упередженнями при прийманні на працю робітників, тоді уряд мусітиме вживати інших заходів, щоб добитися своєї цілі.

Ватикан за навчання релігії у школах ЗДА

Рим. — Те, що по школах ЗДА не навчають релігії, є трагедією для Америки, її народу і всього людства, — пише орган Ватикану „Оссерваторе Романо". При цьому звертається увагу, що одна з фундаментальних свобід американського громадянина — право батьків навчати або не навчати своїх дітей релігії, в практиці приводить до відчуження народу від релігійности й тих моральних вартостей, що тісно пов'язані з наукою релігії. Ватиканський часопис пригадує, що брак примусового навчання релігії в американських школах походить ще від тієї толерантности, яку принесли в своїх умах і душах перші американські імігранти, що втекли були з Европи від релігійних переслідувань. „Але держава, яка обманює себе, що не спричиняє нікому з своїх громадян шкоди такою свободою, насправді шкодить усім громадянам" — твердить часопис. Він признає, що в Америці назагал релігія у високій пошані, бо тут нема того „цинічного індиферентизму й ненависти", що панують в Европі. Алеж батьки, які посилають дітей до віроісповідних шкіл, мусять нести подвійний тягар, — давати датки на утримання загальних публічних шкіл і платити вищу оплату за власних дітей. Орган Ватикану покликається на американську статистику, за якою 9/10 протестантських дітей і 5/10 католицьких дітей в Америці позбавлені релігійного виховання.

Кращає економіка ЗДА

Ню Йорк, Н. Й. — Одночасно з кількох джерел стверджують, що економіка цієї країни поліпшується і найближчий 1955 рік буде ще кращий як 1954-й. Віцедиректор Клівленд Траст Ко Дейвід С. Елліот на зборах Торговельної Палати твердив, що все вказує на те, що найближчий рік принесе цій країні поправу господарського життя. Він звертав увагу на те, що збільшуються замовлення на товари, чимраз більше укладається будівельних контрактів, підносяться ціни на акції та організуються нові підприємства. Ассошієйтед Пресс повідомляє, що продаж у роздрібних крамницях цього року піднісся в передсвяточних днях у порівнянні з минулим роком на п'ять відсотків. Велика департаментова крамниця „Елайд Сторес" повідомляє, що передсвяточний рух збільшився на 16 відсотків у порівнянні з груднем 1953 року. Причина зростання продажу-купівлі полягає в тому, що населення має довір'я до стабілізації господарського життя. І секретар торгівлі Сінклер Вікс заявив, що 1955 рік буде кращий для господарки в порівнянні з 1954 роком. Вікс остерігав населення ЗДА перед „соціялістами й комуністами", які працюють навіть тоді, коли ми спимо.

„День безпечної їзди" не приніс бажаних наслідків

Вашингтон. — Проголошений на 15 грудня президентом Айзенгавером „День Безпеки їзди автом" не приніс бажаних наслідків. Президент закликав автоводіїв, — щоб у цьому дні не було ані одного нещасливого випадку на вулицях і шляхах ЗДА, але дотеперішня статистика показує, що число вбитих в цьому дні буде трохи менше від того числа, яке було в тому самому дні минулого року, коли воно становило 60 осіб. В шостій годині ввечорі Ассошієйтед Пресс подавало, що вже було 24 вбиті особи. Але це число було недокладне, і воно значно збільшилося до 12 години вночі. Досі ще немає статистики, скільки осіб було поранених і скільки нещасливих випадків було в тому дні на всіх шляхах ЗДА.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Айзенгавер** відзначив Медалею Заслуги 19-річного Джеймса Томаса Велча з Рачестеру, Н. Й., який дав кусень кости з своєї ноги для спаралізованої дівчини. Крім того, медалі за відвагу дістали від президента 20-річна Мері Лайт Вейкер Гар, яка ратувала з води свою родину і 14-річний Джеральд Рей Вергман, що врятував від смерти свого батька і брата.

● **Суд присяжних** у Брукліні, Ню Йорк, признав, що 18-річний Джек Козлов та 17-річний Мелвін Міттемен винні в тому, що в жорстокий спосіб убили 34-річного Вільярда Ментера. За цю провину карається смертю на електричному кріслі, але суд присяжних просить про помилування, і засуджені проведуть все своє життя у в'язниці, що суддя погодиться на помилування.

● **56-річний суддя** Найвищого Суду Вільям О. Дагляс одружився з 37-річною Мерседес Гестер Девідсон. Обоє новоженці вже раз були розведені.

● **Сестринство** Еспанько-Португальської Синагоги в Ню Йорку подарувало пані Айзенгаверовій порцелянний сервіс на шість осіб, ручно помальований, з нагоди 300-річчя жидівської громади в ЗДА. Малюнки зображують будинок цієї синагоги в різних її видах від найдавніших часів аж досьогодні.

● **В стейті Ню Джерзі** знайдено уран в трьох повітах на приватних парцелях. Підприємці, що хотіли б добувати цей метал, мусітимуть платити приватним власникам за використовування їхніх парцелів. На Заході ЗДА знайдено уран на державних полях, і там підприємці легко можуть збагатитися.

● **Голова Комісії Атомової Енергії** адмірал Луїс Л. Страус повідомив, що Американська Компанія для будови льокомотив дістала замовлення збудувати атомову електрівню в форті Белвоєрі, Вірджінія. Продукована нею енергія вистачатиме для міста, яке має дві тисячі жителів.

● **Американський амбасадор** в Польщі Джозеф Флек прибув до ЗДА на Різдвяні Свята і відмовився дати журналістам будь-які відомості про Польщу, навіть про святкування Різдва Христового у Варшаві. „Дуже мені жалко, сказав амбасадор, але я не можу вам нічого сказати".

ВАШИНГТОН ЗМІНИВ СТАНОВИЩЕ В СПРАВІ „ВИМІННОГО ТОРГУ" ЗА УВ'ЯЗНЕНИХ ЛЕТУНІВ

Вашингтон. — Речник державного департаменту заявив, що коли б комуно-китайський уряд зробив пропозицію про виміну американських громадян, які перебувають в комуністичному Китаї, за 35 китайських студентів, які до цього часу не дістали ще дозволу на виїзд з ЗДА до Китаю, то американський уряд взяв би таку пропозицію під увагу. Ця остання заява стверджує зміну становища державного департаменту, бо ще день раніше той сам його речник потвердив був запит одного з журналістів, що американський уряд не думає вступати з комуністичним Китаєм в виміну торговельну студентами й полоненими. Тепер представник державного департаменту, його пресовий референт Лінкольн Вайт, — спростував, що він хотів був попереднього дня тільки підкреслити, що між проблемою полонених американських летунів, а китайських студентів в ЗДА нема ніякої схожости. Державний департамент зазначує, що річ іде не тільки про 11 летунів, але й про інших військовиків і цивільних, американських громадян, яких комуно-китайський уряд безправно притримує чи то у в'язниці, чи під домашнім арештом чи під поліційним доглядом, не дозволяючи їм виїхати до ЗДА. Тим часом ген. секретар ОН Гамершилд все ще не дістав відповіді від комуно-китайського уряду на свою депешу з останньої п'ятниці в справі його приїзду до Пейпінгу на розмову про звільнення на волю американських летунів. Зате індійський прем'єр Неру звернувся листовно до Чу Ен-лая, в якому він радить йому прийняти Гамершилда. Індійський уряд зазначив, що це не є офіційна інтервенція ані формальне посередництво Індії.

У найближчому тижні рішиться доля Паризького договору

Бонн. — На середу 15 грудня призначено дебати в західньо-німецькому парляменті над ратифікацією Паризьких протоколів, що дають Західній Німеччині суверенність та право озброїтись і приймають її до поширеного Брюссельського пакту і до НАТО. Напередодні дебати канцлер Аденауер скликав нараду лідерів урядового міжпартійного бльоку, апелюючи до них, щоб солідарно підтримали всі ці протоколи включно з порозумінням щодо Зарщини. Спроба порозумітись з опозиційними соціялістами не вдалася і соціялісти рішили повести рішучу кампанію в парляменті і поза ним проти ремілітаризації Німеччини і проти договору про Зарщину. Існує поважний сумнів, чи канцлер Аденауер здобуде потрібних дві третини голосів для ратифікування цих протоколів, особливо для протоколу про Зарщину. Цього тижня має відбутися так зване „перше читання", а наступного тижня, чи до кінця року — два дальші. — У понеділок 20-го грудня розпочнеться остаточна триденна дебата у французькому парляменті, а 23-го має відбутись ратифікаційне голосування. Воно великою мірою залежатиме від постави, яку займе німецький Бундестаг (західньо-німецький парлямент).

„ЗДА потребують союзників" — Ріджвей

Ню Йорк, Н. Й. — Шеф штабу армії генерал Метью Б. Ріджвей на обіді Товариства Вест Пойнт у Ню Йорку заявив, що комуністичний бльок представляє для ЗДА таку велику небезпеку, якої ще не було в їх історії. ЗДА — заявив генерал — могли б оборонитися від комуністичного бльоку тільки при допомозі своїх союзників, тобто вільних народів, і тому вони не можуть покладатися лише на свою промислову продукцію і на свої людські ресурси у боротьбі проти „військової сили агресивного комунізму". Генерал остерігав також проти того, щоб ЗДА не заспокоювали себе тим, що комуністи час від часу повторюють „гіпокризійні" заяви про світовий мир.

Польський капітан скаржиться на переслідування його рідні

Ню Йорк. — Капітан польського корабля „Праца", схопленого національ-китайцями на водах Формози, Леонард Васовський, який відмовився вертатися до Польщі і дістав політичний азиль в ЗДА, оповів на пресовій конференції в Ню Йорку, як Совєти зорганізували доставу високоякісної газоліни для комуно-китайських турбо-моторових літаків. Цій цілі служить ціла фльота різнонаціональних кораблів, до яких належали також схоплені Чіянг Кай-шеком танкери „Праца" й „Готтвальд". Васовський перевозив 8,000 тонн газоліни, діставши наказ не давати ніяких радіосигналів, щоб не зрадити свою присутність в Формозькій протоці. Однак „Працу" побачили й схопили 4 жовтня 1953 року. Це викликало лють комуністів, які оскаржили націоналістів у тому, що вони займаються „піратством". Васовський заявив, що він має відомості, що його дружину в Польщі позбавили всього майна, викинули з мешкання і арештували. Він запевняє, що в Польщі весь нарід „втомлений і хворий від большевицького режиму".

Так виглядав „День обережної їзди" для Еммета С. Темля в Клівленді, який наїхав своїм автомобілем на вантажне авто і згинув на місці, а з авта залишилася купа заліза. Це був один з перших нещасливих випадків у тому дні.

МОСКВА ПІДТРИМУЄ КОМУНО-КИТАЙ У СПРАВІ ФОРМОЗИ

СОВЄТСЬКИЙ УРЯД ПРОГОЛОСИВ СВОЮ „ПОВНУ ПІДТРИМКУ" ДЛЯ КОМУНО-КИТАЙСЬКОГО УРЯДУ В ЙОГО КАМПАНІЇ ЗА ПІДКОРЕННЯ ФОРМОЗИ КОМУНІСТИЧНОМУ РЕЖИМОВІ

Москва. — Совєтський уряд оприлюднив заяву, в якій підтримує комуно-китайський режим в його кампанії проти режиму Чіян Кай-шека на Формозі й займає тотожне з комуно-китайським становище у відношенні до перебування сьомої американської фльоти на водах Формози й недавнього американсько-китайського пакту. Як відомо, в тому останньому пакті З'єдинені Держави офіційно оформили своє давнє становище, що вони будуть боронити Формозу й Піскадорські острови проти кожного наїзду китайських комуністів. Совєтська заява підтримує заяву Чу Ен-лая з 8-го ц. м., що той американсько-китайський пакт є „американською інтервенцією у внутрішні китайські справи". Америка, мовляв, старається тим договором з Чіян Кайшеком прикрити свою „незаконну окупацію" Формози й інших китайських островів, а згадка в тому договорі, що він може простягнутись і на „інші території", є — каже совєтська заява — очевидною заповіддю американської агресії проти китайського суходолу. Совєтська нота кінчається твердженням, що американсько - національ.- китайський пакт є „тільки одною ланкою в цілому ланцюзі американської політики", яка будьто має на цілі збільшувати міжнародне напруження і приспішувати приготування до війни. Совєтська нота промовчує проте, чи Москва готова допомогти активно комуністичному Китаєві в його наїзді на Формозу, себто не з'ясовує вісток, які появились в американській пресі, ніби то Москва перестерегла Пейпінг, що вона не помагатиме комуно-китайцям в наїзді на Формозу, лякаючись вибуху нової світової війни.

Франція зменшить свою армію в Індо-Китаї

Париж. — Французький міністер для справ Індо-Китаю повідомив фінансову комісію парляменту, що Франція задумує зменшити свою армію у Південному В'єтнамі з 125,000 вояків до 75,000. Зате запляновано витратити 20 більйонів франків (57,000,000 дол.) на будову шляхів, домів і портів в Індо-Китаї, щоб піднести цей край цивілізаційно і підвищити життьову стопу його населення. Міністер подав на затвердження бюджет свого міністерства, запевнюючи, що така інвестиція, зужита по лінії життьових потреб в'єтнамського народу, краще обереже його від комуністичної агітації, як військо. Однак фінансова комісія парляменту, насторожена проти видатків на Індо-Китай, відкинула запропонований бюджет. Очевидно, тими, що найбільш противились асигнуванню грошей для добра в'єтнамського народу, були комуністи.

330 чехів з Французького Легіону передано комуністам

Париж. — Чехословацька преса на еміграції розкрила затаюваний до цього часу факт, що 330 чехів і словаків, які боролись в рядах французького Чужинецького Легіону і попали в полон до комуністів в Індо-Китаї, не звернено до Франції, а переведено до Чехословаччини. Чесько-словацькі організації на еміграції гостро критикують французький уряд, що не став в обороні своїх вояків чеської національности і мовчки погодився з тим, що їх віддано фактично на смерть в комуно-чеських концентраційних таборах. Чеська еміграція в Европі і в Америці хоче заінтересувати цією справою Об'єднані Нації і вплинути через цю організацію на уряд ЧСР, щоб він не винищив ті жертви недолі Чехословаччини і французької безсердечности.

Совєтський письменник не може бути „невтральний"

Москва. — Скликаний на 15 грудня ц. р. всесоюзний з'їзд письменників був попереджений масовими „дискусійними" статтями в совєтській пресі на одну тему: Який є обов'язок письменника в комуністичній державі і як він має його виконувати? На цю тему примушено писати робітників, студентів, звичайних сірих обивателів, акторів, балетниць і самих письменників. Цими статтями повна була вся совєтська преса, від провінційних газеток починаючи, а на „Совєтській Культурі" й „Правді" кінчаючи. В усіх тих, писаних на замовлення, статтях говориться про те, що совєтський письменник має активно сприяти перемозі комунізму. Він не може бути невтральним у боротьбі, яка ведеться в світі. Він не може бути об'єктивний, і аполітичний, а мусить бути комуністичним бойовиком, формуючи в літературі те, що в житті країни доконує партія і уряд. Під гаслом цих бойових завдань відкривається з'їзд письменників, що їх зводиться до ролі пропагаторів комуністичної доктрини.

В СВІТІ

● **Новий прем'єр Японії,** Іхіро Гатайома, мусів одягнутись у візитовий одяг і вбрати на голову циліндер. Американські часописи принесли світлини, як старенька дружина Гатоями, в японському народному одязі, чистить циліндер, а потім як він сам, тепер 71-річний напівінвалід, спираючись на палицю, входить до палацу мікада.

● **У Туреччині** випустили з в'язниці на волю 4-ох американських летунів, які, граючись копаним м'ячем на майдані, здерли й буцімто потоптали турецький прапор. Їх арештували в містечку Ізмірі, але місцеве населення було таке обурене, що їх перевезли до Анкари. Американське посольство заклало за них $2,142 судової кавції.

● **Уряд Ізраїлю** звільнив двох членів залоги і двох пасажирів сирійського літака, що їх тримали від неділі, примусивши літак осісти. Цей літак летів із Сирії до Єгипту і його власник, американський купець Вейн, твердить, що був він за 50 миль від кордонів Ізраїлю, коли два ізраїльські літаки загородили йому дорогу. Сирія зголосила протест.

● **26-річний Ганс Гофбауер,** колишній член французького Чужинецького Легіону, видряпався на шпиль вежі собору св. Стефана у Відні і почав кричати, що кинеться вниз на вулицю. (Вежа має 446 стіп висоти). Один із священиків цього собору перекликався з ним впродовж 5-ти годин і таки зумів переконати, щоб він відмовився від самогубства і зліз униз.

● **Шість адміралів** — американський, англійський, французький, турецький, грецький і італійський — віддали найвищу почесть англійському адміралові Маунбеттенові, який, бувши командантом середземноморської фльоти, став першим лордом англійської адміралиції. Адмірали сіли, як прості веслярі, до човна і перевезли ним свого старшого колегу з Мальти на адміральський корабель, яким він поїхав до Англії.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

НАРАДИ В ПАРИЖІ

Сьогодні, в п'ятницю 17-го грудня, починається в Парижі нова конференція Ради Організації Північно-Атлантійського Пакту (НАТО), з участю міністрів закордонних справ та високих представників політики й оборони 14 договірних країн. Рада НАТО, до якої належать також і міністри оборони договірних країн, є сьогодні найважливішим і найбільш авторитетним політично-оборонним тілом вільного світу. Вона бо визначає спільну політику і стратегію не тільки тих країн, які безпосередньо належать до Північно-Атлантійського Пакту, але й майже всіх інших вільних країн, пов'язаних з НАТО посередньо системою інших договорів. Не диво, що цій конференції приділюється максимальну увагу в усіх частинах світу.

Головним завданням теперішньої конференції в Парижі є розглянути дві головні проблеми: використання атомової зброї і озброєння Західньої Німеччини, в аспекті двох головних завдань НАТО: не допустити до війни, або виграти війну, якщо її не можна буде оминути. Справа атомової зброї і озброєння Німеччини вимагала нового розгляду з уваги на деякі суперечності. Деякі стратеги вважають, що ці дві справи взаємно одна одну виключають, бо величезна могутність, яку дає вільному світові наявність атомової і суператомової зброї, робить зайвою німецьку армію; інші йдуть по тій самій лінії у відворотному порядку, вважаючи, що вільний світ, включивши в свою оборону західньо-німецьку армію, може обійтися без використання атомової зброї. Третя стратегічна концепція, яку заступає в першу чергу Америка та її стратеги, вважає за необхідні для успішної оборони і атомову зброю і німецьку армію.

Устійнення цих проблем є конечним для всіх стратегічних плянувань. Самі військові керівники НАТО, ген. Ґрунтер, маршал Монтґомері й інші, обстоюють цю третю концепцію, себто включення в оборонну стратегію вільного світу атомової зброї і німецької армії. Це тим більше, що звичайна атомова зброя, переважно атомова артилерія, вже стала невід'ємною частиною американського озброєння та американської оборони. Все ж таки, рішення про використання атомової зброї в усій ширині та в усіх можливостях є зайадто далекосягле, щоб його залишити самим тільки генералам, і тому скликано конференцію політичної Ради НАТО. Рішальної важливости цієї конференції та її постанов у теперішній напруженій міжнародній ситуації не можна переціннити.

РІЗДВЯНА НАГОДА

Недалекі вже Різдвяні Свята та їх традиції дають багато нагод спричинитись до популяризації українських звичаїв та української культури, а заразом і української справи в цій країні. Це стосується однаково, як до святкувань у родинних гуртах, так і до більших і менших публічних імпрез.

Подібно, як під час Великодніх Свят уже багато дечого зроблено і здобуто не одного американського приятеля українськими писанками, так і прекрасні українські коляди під час Різдвяних Свят дають багато нагод і можливостей заговорити про Україну та її ідеали. Вже з минулих років відомо, що українські хори в поодиноких місцевостях запрошувано до різдвяних виступів чи то по шпиталях, чи в публічних різдвяних концертах, чи в інших подібних імпрезах. Було б добре, щоб ці хори не очікували аж їх запросять на концерт чи до радіо або телевізії, але й самі вжили в цьому напрямі відповідних заходів. Таку акцію поширювання правди про Україну з нагоди Різдвяних Свят започаткувала вже українська громада в Балтиморі.

Друга така можливість — це родинні прийняття. Всі ми живемо в американському середовищі, всі маємо американських приятелів чи сусідів, і трапляється, що вони нас чи ми їх хотіли б запросити „на свята". Було б побажано від таких запросин не відмовлятись, але використати їх на те, щоб здобути нових приятелів. Звичайно, було б безглуздям іти до когось в гостину чи запрошувати в гостину до себе і виголошувати при цій нагоді довгі патріотичні промови. Але в такій гостині може трапитись відповідна нагода на згадку, порівняння чи на відповідне вияснення. Спільна гостина становитиме для цього відповідний ґрунт.

Та найважливіша і найбільша різдвяна нагода — це поширення англомовної літератури про Україну. Відомо, що святочні й новорічні подарунки в цій країні — це чи не найголовніша частина святкувань. Кожний бачить, що діється тепер по крамницях. При цьому, в обставинах американського добробуту, важко вибрати щось таке, чого американський приятель чи знайомий ще не має. Добра і гарна англомовна книжка про Україну, десяток яких уже видав УНСоюз, зробить напевно приємність вашому знайомому, а цим рівночасно зроблена буде прислуга українській справі.

Зенон Стефанів

ВОЄННО-МОРСЬКА ФЛЬОТА ЗДА

Морські війська становлять, поруч суходільних і повітряних, окремий основний рід озброєних сил З'єдинених Держав, які є не тільки першорядною в цей час мілітарною потугою, але й найбільшою світовою морською державою.

Я вживаю навмисне терміну „морські війська", до складу яких входять не тільки екіпажі воєнних кораблів, тобто властиві моряки-матроси, — але також, трохи чи не дві третини цілого стану морських сил, і інші війська воєнно-морського відомства, як, напр., воєнно-морська авіяція, воєнно-морська піхота, а на випадок війни також і прибережна охорона; особливо ж різнородні в.-м. служби та управління, що виконують чинності для успішности операцій в.-м. фльоти, якраз не плавають по морі. Подібно і в повітряних військах, де не кожний приналежний до них вояк є летуном, пілотом, навіґатором чи бортовим стрільцем.

Під окресленням „воєнно-морська фльота" треба розуміти виключно такі в.-м. з'єднання, в склад яких входять також в.-м. авіяція, в.-м. піхота, а у війні рівно ж і фльотилія прибережної охорони, — що є призначені для тактичних і стратегічних операцій на морі.

В оперативному відношенні воєнно-морські сили ЗДА поділені на три фльотські групи, що з них кожна складається із кількох фльот: а) тихоокеанська, б) атлантійська і в) східньо-атлантійська і середземноморська.

Для вжитку американської в.-м. фльоти є в теперішній час понад сто типів і родів бойових і допоміжних кораблів, що їх клясифікацію можна перевести загально таким способом:

1. Бойові кораблі (Combant Vessels) — а) панцерники або лінійні кораблі, в скороченні лінкори (Battleships), б) крейсери (Cruisers) — лінійні, тяжкі, легкі, протиповітряні, розвідувальні, в) командні або фляґманські (Command Ships), г) літаконосці (Aircraft Carriers) — тяжкі, атакувальні, легкі супровідні, ґ) винищувачі (Destroyers) — тяжкі, контрміноносці, ескортові, радаровопікетні, д) підводні човни (Submarines) — бойові, супровідні, оборонні, винищувачі підводних човнів, міноставці, підводно-транспортні, підводні танкери, полярно-пікетні, е) для десантних операцій (Amphibious Warfare Vessels) — сюди входять невеликі судна, призначені для комбінованих суходільно-морських бойових операцій, є) міноносці (Mine Warfare Vessels) — міноставці, міноловці, міноочищувачі, ж) дозірно-патрульні (Patrol Vessels) — супровідні, радаровопікетні, нищильники підводних човнів, рятункові фреґати, яхти, канонерки.

2. Обслужна фльота (Auxiliary Vessels), що має завдання допомоги, підкріплення, постачання, вдержання та ремонту бойових кораблів. Сюди належать амуніційні, шпитальні, транспортні, рятункові і ремонтні кораблі, танкери, тендери, плавучі доки, океанічні буксирні судна і т. п.

3. Допоміжна прибережна фльота (Service Craft) як, напр., нафтоналивні катери, прибережні буксири, вантажники, плавучі крани (зводи), очищувачі, землечерпалки, ремонтні і мешкальні судна, моторові пороми, шлюпки тощо.

Перше місце серед бойових кораблів займають лінкори, що утворюють головну бойову лінію битви на морі. Вони мають найтяжчу морську далекосяжну артилерію, що складається пересічно із 9-12 гармат 14-16-цалевого калібру, крім зенітної артилерії і тяжких кулеметів. Охоронний панцер стін, палуби (покладу) і башт від 5 до 15 цалів завгрубшки. Тоннаж цих кораблів становить від 30-57 тисяч, довжина 575-887 стіп, ширина — понад 100 стіп, швидкість 30-35 вузлів, екіпаж 1500-3000 людей.

Літаконосці — плаваючі авіяційні бази, мають найбільший тоннаж, — від 8 до 60 тисяч. На палубі поміщують 40-200 літаків, довжина 500-1080 стіп, ширина 65-130 стіп, швидкість 16-33 вузли, залога 500-3000 людей. Тепер знаходяться в будові два літаконосці-ґіґанти "Forrestal" і "Saratoga", кожний по 60 тис. тоннажу. Перший в цих днях був уже спущений на воду. Кошти спорудження цих кораблів виносять понад 450 млн. дол.

Воєнно-морська фльота ЗДА стоїть на першому місці в світі щодо кількости кораблів і тоннажу. Видатки на потреби воєнно-морського відомства становили в 1953 році 11,776 млн. дол., порівнюючи з іншими видатками на оборону: армія — 17,285 млн., повітряні війська — 14,882 млн. В теперішній час у воєнно-морських силах ЗДА відбуває службу 795 тис. людей, в 1944 р. — 3млн. 381 тисяч.

Американські керівні воєнно-морські органи пристосовують всі елементи, що під їх впливом формується обличчя модерної фльоти — а ними є атомова рушійна сила, кермовані стрільна, засоби електротехніки, велика підводна швидкість, збільшення воєнно-морської авіяції та поширення автоматизації зброї і устаткування.

На підставі інформацій воєнно-морського довідника "Jane's Fighting Ships" на 1954 р., воєнна фльота ЗДА складається із 5200 кораблів, з того тепер є в чинній службі 1400; решта кораблів в резерві і може бути введена в дію на протязі від 1 до 90 днів мобілізації.

Для уявлення воєнно-морської потуги ЗДА слід навести відношення кількости головніших воєнних кораблів, порівнюючи три найбільші тепер воєнні фльоти:

	Америка	Англія	СССР
Лінкори	15	5	3
Крейсери	85	27	20
Літаконосці	102	24	—
Винищувачі	602	337	123
Підв. човни	200	27	370-400

Як виходить з повищого порівняння і як зрештою про це широко відомо, Совєтський Союз має велику перевагу в кількості підводних човнів. Кремль, що має в своєму розпорядженні найбільшу суходільну армію, не може рівнятися ніяким чином своєю наводною фльотою із західніми країнами. І для того, щоб вирівняти цю проґалину, присвячує велику увагу розбудові своєї підводної фльоти.

СОВЄТСЬКИЙ СОЮЗ І ФІНЛЯНДІЯ

Для маленької Фінляндії в плянах Москви, правдоподібно, визначено зовсім окреме місце. Це стало виразно видно після того, як Москва виступила перед світом з своїми пропозиціями „співіснування".

Саме Фінляндію обрали московські правителі, як об'єкт, на якому хочуть задемонструвати свою миролюбність і своє бажання співіснувати з капіталістичними країнами. Вибір зроблений не зле: Фінляндія — найближчий сусід Совєтського Союзу, який не є її сателітом. Від самого початку існування совєтської влади Фінляндія була для большевиків скалкою в оці. Про це виразно заявив Молотов перед початком совєтсько-фінляндської війни в 1939 році, коли говорив про небезпеку близького сусідства кордонів цієї країни з „колискою революції" Ленінґрадом. Після війни 1939 року прийшла друга совєтсько-фінляндська війна в 1941 році. Маленький, героїчний народ у цих двох війнах не піддався навалі в стократ сильнішої червоної армії і не заломився. Хоч він утратив частину території, але морально переміг.

Тепер цей „твердий горішок", якого Москва не зуміла розгризти ні прямою окупацією, ні внутрішнім, на зразок чехословацького, переворотом, ні „добровільним возз'єднанням", як то зробила вона з Литвою, Латвією та Естонією, — цей горішок стає об'єктом спеціяльної „приязни" збоку Москви. На прикладі Фінляндії московські правителі хочуть показати світові, що комунізм і капіталізм дуже добре можуть між собою „співіснувати".

Совєтський демарш у цьому напрямі почався в липні ц. р., коли міністер закордонних справ В. Молотов і міністер закордонних справ Фінляндії Урхо Кекконен відбули в Москві переговори, після яких оголошено, що „уряди СССР і Фінляндії, діючи в дусі укладеного в 1948 році договору про дружбу, співпрацю та взаємну допомогу і керуючись бажанням внести свій вклад в забезпечення миру і безпеки народів, заявляють про своє бажання всебічно сприяти підтримуванню міжнародного миру і безпеки відповідно до принципів Організації Об'єднаних Націй"...

Після цих переговорів відбувся обмін послами і місію СССР в Гельсінках та місію Фінляндії в Москві перетворено на посольства.

Крім цього, в результаті переговорів підписано угоду про обмін товарів між цими двома країнами. В угоді передбачено, що Совєтський Союз вивозитиме з Фінляндії продукцію машинобудівельну і кораблебудівельну, а також стандартні будинки, целюльозу, папір і паперові вироби, а Фінляндія натомість одержуватиме збіжжя, цукор, штучні добрива, рідке й тверде паливо, бавовну, метал, футра.

Як доказ „приязни" совєтського уряду, фінляндські порти відвідала совєтська воєнна ескадра. Ці відвідини кореспондент „Ізвєстій" В. Губарев описує в спеціяльному репортажі.

„Це, — пише він, — був похід совєтських воєнних кораблів з візитою дружби до нашого північного сусіда".

В дорозі з Ленінґраду матрос Ніколай Філякін показує кореспондентові Губареву альбом із своїми малюнками. На одному з них намальований Кремль, над Кремлем синє небо, а в небі білий голуб — символ миру. Кореспондентові він каже:

— Подарую цей малюнок першій людині, яку зустріну на фінському березі. Нехай дивиться на нього й згадує совєтського друга!

Направду, чи не зворушливий цей сентиментальний совєтський „морський вовк" із своїм білим голубочком!

Зустріч, — як пише московський кореспондент, — впорядили фіни надзвичайно гостинну. „Це, — зазначає він, — були не ті мовчазні й холодні фіни, про яких я колись читав, — у них, жителів півночі, в серці не менше тепла до нас, совєтських людей, як у інших народів".

Большевицька пропаґанда, як відомо, дуже спритно вміє, там, де треба, підставити замість уряду народ — і навпаки, щоб переконати про „єдність народу й уряду".

Далі совєтські моряки виступають вже просто як янголи миру, тільки що замість міртових галузок тримають у руках пропаґандивну літературу і... фінських діточок. Про це кореспондент пише так: „Першими, хто кинувся до нас, були діти. Я чув, як старенька жінка, дивлячись на совєтського матроса, який тримав на руках хлопчика, що довірливо припав до його широких грудей, задумано й повільно промовила: „Такі люди зла не приносять..."

Делеґація товариства „Фінляндія — Совєтський Союз", передавши морякам китиці квітів, заявила: „До нас, в Гельсінкі, не раз приходили моряки інших країн. Вони завойовували серця наївних дівчат, а ви завоювали серця всього народу". Фінські жителі, — пише кореспондент, — „захоплювались високою культурою совєтських моряків і були горді, дізнавшись, що вони знають музику Яна Сібеліюса, читали книжки Майю Ляселля і знайомі з творами Вяйне Аалтонена". — Немащо казати, совєтська культура — „юбер аллес"!

До речі, про товариство „Фінляндія — Совєтський Союз". Ця леґально існуюча п'ята колона із централею в Гельсінках упродовж останнього року перевела 10.500 різних імпрез, на яких було присутніх 726.000 осіб, створила 130 нових первісних організацій і завербувала 6.500 нових членів. І з ініціятиви цього ж товариства в місті Тампері відкрито музей ім. Леніна.

Так закінчує московський кореспондент свій репортаж про „дружні відвідини" Фінляндії совєтською ескадрою.

Сірий вовк з дитячої казки, проковтнувши бабусю, лежить у її ліжку і вдає з себе проковтнуту бабусю — дуже миролюбну, яка тільки й мріє про співіснування з червоною й іншими довірливими шапочками. А коли котрась шапочка в нього питає: „А чого в тебе, бабусю, зуби такі великі?" — лагідненьким голосом відповідає приблизно так, як у своєму репортажі московський кореспондент.

В. С-ко

ЩО СКАЗАВ ЛІХТ-СЬВЯТЛО?

Европейська преса, а зокрема західньонімецька, займається основно відомостями, які подав бувший польський підполковник Сьвятло, що працював у польському уряді безпеки, а під кінець 1953 р. втік до західнього Берліну, де зголосився в американців. Окрему увагу звертає преса на факт, що польський державний апарат цілком залежний від наказів Москви. Відомості, які подав цей втікач, дійшли до відома загалу так пізно тому, що американська влада тримала його і переслухувала в повній ізоляції майже три чверті року.

Відносно самої втечі, то, як Сьвятло каже, була вона „випадкова". Він і його шеф, полковник Файґін, поїхали до західнього Берліну, щоб закупити деякі речі. І коли полковник пішов до банку міняти гроші, Сьвятло використав нагоду і втік.

На вступі виринає питання, хто такий цей польський підполковник, який займав таке визначне становище, що сходився з провідними людьми з державного та партійного проводу і знав багато таємниць. А далі, як міг зреґнувати відносно молодий ще старшина (39 років) з дальшої кар'єри, покинути жінку та двох дітей і перейти в противний табір тільки тому, що для цього трапилася нагода. Це — питання, на які Сьвятло не дав відповіді.

Цей польський підполковник незнаного прізвища, бо як „Сьвятло" так і „Ліхт" є псевдоніми — народився 1915 року в Галичині в околиці Перемишля, в пролетарській, жидівській родині. Як вісімнадцятилітній юнак, вступив в ряди комуністичної партії. За це попав два рази в тюрму. Перші сумніви у відношенні до комунізму виринули у нього під час великої сталінської чистки в роках 1936-37. Як польський вояк, брав участь у війні, і союз Гітлер-Сталін захитав ще дужче його віру в комунізм. У ще більшу зневіру попав він в 1940, коли Совєти масово транспортували на Сибір поляків, а між ними і тих, які були членами компартії. На Сибір попав і Сьвятло-Ліхт. Тут вдалося йому дістатися до польських військових частин, що стояли під командою відомого комуніста Берлінґа. В цій армії почав він робити кар'єру, і, як політрук, вернувся 1944 р. до Польщі. Його і інших політруків взяла на свій етат польська служба безпеки. В 1948 р. покликали його до міністерства безпеки, де він став заступником шефа 10-го відділу, мав за завдання охороняти комуністичний уряд та партію від внутрішніх ворогів.

Сьвятло-Ліхт заявив, що він знав усі подробиці найбільш довірочних справ і сходився кожного дня з генеральним секретарем компартії Берутом та міністром публічної безпеки (шеф польського НКВД) генералом Радкевичем. Така близька співпраця мусіла бути й тому, що згаданий департамент мав за обов'язок фальшувати життєписи різних комуністичних бонз так з уряду, як і з партії, щоб представити їх масам як чесних пролетарів та дійсних комуністичних патріотів. Цьому департаментові підлягала також цензура кореспонденції.

В дальшому заявив Сьвятло-Ліхт, що польська служба безпеки не має ніякої свободи діяння. Дійсну владу мають совєтські „дорадники", приділені до всіх польських урядів. Як далеко йде ця залежність від Москви, виказує цей втікач на факті арештування 13-ти жидівських лікарів у Совєтах. Негайно після цього видалила Прага посла Ізраїлю, якого обвинувачено в шпіонажі і який був рівночасно акредитований в Варшаві. Треба було „знайти" жидівських шпіонів у Польщі. Тому схоплено трьох Богу духа винних жидів — Абрагама Лернера, Абрагама Футтерфаса та Шию Авзубеля і обвинувачено їх в шпіонажі. А коли Сьвятло заявив, що заарештовані ні до чого не признаються, то генерал Ромковський (заступник Радкевича) сказав: „Я про це знаю. Але через те, що ми у викриванні жидівських шпіонів не сміємо відставати від Москви та Праги, заарештовані мусять бути засуджені".

У зв'язку з заворушенням, що його викликав був бунт Тіта в Москві, заінсценізовано процеси Райка на Угорщині, Сланського і товаришів у Чехословаччині та Гомулки в Польщі, зі страху перед національним комунізмом. І тому під час цих процесів закидувано обвинуваченим не національний комунізм, але те, що вони були платними аґентами західніх капіталістів. Сьвятло та інші службовці 10-го департаменту були вислані на процес Сланского до Праги, щоб набрати практики, як переводити такі процеси.

Сьвятло висловив думку, що в Польщі існує організований рух спротиву, який однак, не може виступити відкрито, бо жахливий терор стоїть цьому на перешкоді. Він твердо переконаний у ворожому наставленні селянських та робітничих мас, а також і армії проти комуністичного режиму. Це своє твердження спирає Сьвятло на факті, що минулого року кілька сіл в Келєцкому воєвідстві прогнали силою трактористів, які приїхали заорювати селянські межі, щоб в такий спосіб влучити їх ниви до колгоспів.

Терор і тиранія, поневолення людини і цілих народів — це сили, на яких спирається комуністичний режим, — закінчив Сьвятло.

Нестор

● Між німецьким і японським промислом дитячих іграшок розпочалася завзята конкуренційна боротьба за ринки збуту. Майже половину продукції західньо-німецьких дитячих забавок вивозиться тепер до ЗДА. Тим часом японські фабриканти пропонують забавки на 30% до 50% дешевше. В Німеччині побоюються, що ЗДА, які хочуть підтримати економіку Японії, промощуватимуть шлях японським фабрикантам, зі шкодою для німецьких. Оптичні й фотографічні апарати, порцеляна, косметика, домашній посуд і дитячі забавки — головні предмети експорту обох країн.

● У Франції міністерство судівництва стримало виконання смертного присуду на 77-річному Ґастоні Домінічі, селянинові, що його засудили за вбивство цілої родини високого англійського урядовця Джека Дрюммонда, — і наказало перевести нове слідство. Паризькі газети пишуть, що вже після проголошення смертного присуду в камері смерти Домінічі склав якісь сензаційні зізнання. Старого селянина оскаржили були два його сини, але на судовій розправі члени його родини сварилися, закидаючи одне одному брехню.

● У комуністичній партії Бельгії переведено з наказу Москви чистку; з Політбюра викинули трьох членів; щоправда, їх залишили в Центральному Комітеті, але не пустили до партійного секретаріяту. Москва невдоволена, що число бельгійських комуністів сильно зменшилось, що партія „відірвалася від маси" і що послаб „революційний ентузіязм" заппаморожених ще недавно могучістю Москви — бельгійців.

● В Індії іде рух за очищення індійських міст від статуй, поставлених за володіння Англії в честь англійських монархів, віцекоролів і інших достойників. Центральний уряд в Ню Делі запитав автономні уряди в різних індійських провінціях, яка їх думка в цій справі. Здебільша наспіла відповідь, що деякі статуї треба скинути, а деякі залишити.

● В Афганістані єдиним християнським цвинтарем є православний цвинтар в Кабулі. Коли в цій країні вмирає якийсь европеєць - християнин, він без уваги на національність і віровизнання, може бути похоронений тільки на цьому цвинтарі і тільки православним духовником. Це так обурило одного англійського відвідувача, що він, вернувшись до Англії, хоче поставити цю справу на обговорення в англійському парляменті.

Михайло Бабій

УКРАЇНСЬКІ СІЧОВІ СТРІЛЬЦІ У ВІДНІ

(1)

I.

Як появилися Усусуси, було мені тоді п'ятнадцять років. Однієї неділі, йдучи до української церкви при Поштовій вул. у Відні, перед самою церквою я побачив незвичайний натовп людей. Всередині товпи цивільного народу я запримітив кілька голов у військових шапках з синьо-жовтими розетками.

Вже було по відправі першої Служби Божої. Люди, які вийшли з церкви, і люди, які йшли на другу Службу Божу, обступили відпустківців — Українських Січових Стрільців, що прибули до Відня.

З натовпу вийшов мій колеґа й радісно сповістив мене про те, що бачив і розмовляв з хорунжим Софією Галечко.

— А де ж вона? — питаю його.

— Он там між людьми розмовляє.

— Покажи ж мені її! — мовлю до колеґи і пробираюся з ним до гурту.

Мій колеґа каже, що з нею тепер ведуть розмову голови кількох українських товариств — Поступ, Січ і св. Варвари. Всі ці товариства запрошують Софію Галечко та її побратимів на товариську гостину. Біля неї і наш генерал, який пропонує січовикам загостити у його родинну хату.

Настала дуже делікатна ситуація. Січовики-відпустківці передше трохи журилися, де їм у чужому місті прийдеться відпочивати по важких боях із московським військом у Карпатах. Аж ось знайшли рідних людей і несподівану гостину. Тепер вони з приємністю роздумували, від кого прийняти запрошення і як поступити, щоб нікого не образити...

Тим часом ґенерал випростував свою старечу постать на „Позір" і дав січовикам наказ:

— Українські Січові Стрільці з своїми старшинами — „позір"! В напрямі за мною, вільним кроком руш!

Генерал на мить зупинився на тротуарі, узяв під руку Галечківну і з нею разом продовжував хід у напрямі цісарського замку — „Бургу".

Генерала і січовиків проводила товпа, яка прийняла вид процесії... На цю „процесію" оглядались прохожі Відня й питали: „Що воно таке, що сталося?"..

На ці запити відповідали ляконічно:

— Український Леґіон. Ось бачите браву дівчину Галечко, офіцера цього леґіону?

— Чи чули ви будь-що про цей Леґіон? — питає один австрієць другого.

— На жаль, ні! — відповідає другий, здвигуючи раменами.

— О, мій Боже!.. — дивується перший і дає пояснення: — Та це ж найхоробріші воїни, які в Карпатах відбили московські орди і зганяють їх з гір!

Цій розмові старших віденців прислухались два молоді хлопці, які говорили між собою чеською мовою. Вони скривились на обличчі, позираючи у сторону наших січовиків. Один із них сказав піднесеним голосом:

— Це дурні гуси, що воюють проти русів, проти слов'ян!..

Ці слова вразили мене дуже прикро, і я злобно зміряв чеха очима згори вниз. Коли ж приглянувся ближче, пізнав знайомого, якого бачив у чеському спортовому товаристві „Сокіл". Туди часто приводив мене один чех, товариш праці. Я почував в душі таку образу, що не хотів уже дивитись на тих чехів, і завернув до церкви, бо зауважив, що вже задалеко відстав під процесії, яка супроводила січовиків.

Під цим враженням я й мої колеґи вирішили зголоситись і собі до Начальної Команди Українського Січового Війська. Одначе нас не прийняли, бо ми не мали відповідного віку.

II.

З того часу ми більше цікавилися повідомленнями про воєнні події, про хід боїв Українського леґіону, а головно слідкували за тим, які галицькі міста й села відбивала австрійська армія з Січовими Стрільцями з-під московської окупації.

Ми дуже обурювались на чехів, які великими відділами переходили до москалів.

Якось несподівано зустрів мене той чех, який назвав колись наших січовиків „гловпими гусами", і, поздоровивши мене чеським „наздар", запитав, чому я більше не заходжу до їхнього товариства.

— Не хочу! — була моя коротка й байдужа відповідь.

Чех зніяковів від моєї відповіді, трохи замислився і сказав:

— Так, прийди до мене, продам тобі трохи муки й сала!

— Маєш досить цього? — питаю його.

— Авжеж, авжеж! Дістав від батьків із Чехії.

— А куди поспішаєш так? — питаю.

— Ходімо разом, я тобі покажу! Це звідсіль уже близько, не більше як п'ять хвилин ходу.

Ми пішли. По дорозі не розмовляли. Зате я собі думав, що чехи щасливіші від нас, українців. Їм можна посилати своїм синам пакунки з харчами до Відня. Вони не знають московського хижацтва, батога-нагайки й брутальної опіки, що її добре пізнали українці.

За яких п'ять-шість хвилин мій приятель відчинив своє мешкання і показав мені кілька пачок з мукою, салом і повний кіш яблук, з якого подарував і мені кілька.

Я спитав його, по якій ціні продасть він мені пару кіло муки й сала. Коли ж почув ціну, сказав чехові:

— Жаль, що в мене немає стільки грошей. Я пораджу купити це своїй господині.

— О, ні! Іншому не продам нікому! — мовив поквапно чех і засунув пачки під ліжко. При цьому він демонстративно наклав капелюх на голову і поспішив до дверей.

Ми вийшли і розійшлися в противні сторони. На прощання мій приятель просив мене заходити до товариства „Сокіл", але туди я вже більше не заглядав.

(Закінчення буде)

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

ПИСЬМЕННИК НА ЕМІҐРАЦІЇ

Нарікання на невідрадні обставини для письменників на еміґрації — це вже відома тема. Ці обставини напевно мають велике значення у формуванні особовости письменника на еміґрації, але не вирішне. Письменник — це поняття духової культури і вирішальні для нього таки духові чинники. А втім, навіть у таких умовинах зовсім несприятливих, як примусове виселення, чи заслання, ми на конкретних випадках Шевченка, чи Грабовського спостерігаємо, що не турбота про матеріяльне становище і матеріяльні справи, але проблеми духового зв'язку з Україною у цих письменників на першому пляні.

Не може бути інакше й сьогодні. Правда, у нас про ці справи ніхто не говорить. Нам бракує критичної перспективи, щоб ці справи як слід доцінити. Але проблема еміґраційного письменника яскраво зарисувалась саме після останньої війни в Німеччині. Виявилась велика різниця між письменниками, які виїхали були на еміґрацію, і тими, які остались в Німеччині переносити все горе разом із німецьким народом. Що більше, тих різниць не можна затерти, і вони існують там до сьогодні. А ці різниці такі великі, що видається — обі ці категорії письменників говорять зовсім різними мовами.

Причина цього в ширшому і загальному явищі. Всі ті, які залишились були в Німеччині, зовсім несправедливо вважають, що на еміґрацію пішли деякі задля вигоди та й заздрять еміґрантам того, що вони не зазнали ніколи голоду. Знову ті, які повертаються з еміґрації, вбачають в кожному стрічному обличчі донощика, чи опричника в концентраційному таборі.

Проблему еміґраційного письменника у всій своїй ширині уосібнює німецький письменник Бернард фон Брентано. Він ще 1933 року переїхав був до Швайцарії, будучи завзятим ворогом націоналістичного режиму. У своїй книзі, яка саме стала темою для широких розмов, під назвою „Ти, країно любови" (Du, Land der Liebe") Брентано сказав ясно і відверто, що таке є еміґрація і чого від неї вимагати. Зав'язком для цієї теми у книзі було відношення Брентано до другого визначного німецького письменника-еміґранта Томаса Мана. Брентано вважає Мана одним із найкращих німецьких романістів. Він теж і був у гарних, майже дружніх відносинах з Маном. Обидва письменники зустрічались часто у Швайцарії, вели довгі розмови на різні теми. У політичних розмовах — як подає Брентано — Ман був дуже стриманий, але він перестав бути таким від часу, коли переїхав до Праги і там отримав чеське горожанство. Саме ця подія дуже вплинула на Брентано. Він, цією вісткою, був майже розторощений. І це дало йому притоку висловити таку правду:

„Бути противником режиму, який відкидаємо із політичних міркувань, — це право кожної людини. Але політичний еміґрант не може утотожнювати ворожого його політичним ідеалам уряду із його батьківщиною. На еміґрацію можуть вийти лиш деякі, а ті, які залишаються, — це люди".

Слова дуже вимовні і сказані твердо. Вони теж і відносяться не лише до німців і німецьких еміґрантів, Правда, українські еміґранти не лише в боротьбі з ворожим їхнім політичним ідеалам урядом, але й ворожою окупацією й тому ближчі до свого народу на рідних землях, бо і наш народ у боротьбі з окупантом. Та це лише діялектичне пояснення. Сама гола правда у словах Брентано, який зазнав довгих років еміґрантщини, після великого досвіду і плибокого передумання пише так:

„Якщо еміґрація має мати якийсь сенс, тоді ми — еміґранти мусимо постаратись перегнати нашого противника бодай у деяких ділянках, а беззаперечно мусимо це зробити у патріотизмі".

Знову ж важкі слова. А чейже еміґраційна дійсність примушує кожного знайти „modus vivendi" — тим більше, коли вона триває роками. Для українського еміґранта знову приходить в поміч діялектика. Чейже ніхто з нас не мав українського горожанства, то ж і справа, яка так етрясла патріотичним Брентаном, не має того трагізму у відношенні до українського еміґранта. Він — якщо приймає інше громадянство та й тим самим зрікається попереднього, то зрікається тільки ворожого горожанства. Ще й існують країни, які після приписаних років побуту автоматично наділюють чужинців своїм громадянством.

Але проблема не у формальних ознаках, а у духовому відношенні. Знову на прикладі німецької еміґрації бачимо, як одні письменники, як Ман, виливали всю свою ненависть на Німеччину, — а інші, як Брентано, навіть перед судом заступались за німецьким народом і гордо несли своє право німецького громадянина, поборюючи лише ворожий політичний режим.

Саме це постійне громадянське відношення до своєї держави, постійне духове прив'язання до народу давало, і дає, силу тим письменникам мужньо і відверто говорити в імені народу і держави. Це давало їм теж силу і право боротися проти ворожого їм політичного режиму в їх державі і це дозволило їм гідно повернутись у рідний край, бо вони виїхали з нього не для приємностей, але — як німці, які з уваги на політичні розходження змушені були еміґрувати. Тепер повернулись вони з гордим чолом і негайно знайшли спільну мову з німецьким народом.

Інші, які не мали в собі цього глибокого внутрішнього переконання, часто — повернувшись — не знаходять цієї спільної мови і знову йдуть на еміґрацію. Проблема, як вже сказано вище, важлива для кожного еміґранта-письменника, для кожної еміґрації. Важлива вона дуже і для українського еміґраційного письменника. Чи після надзвичайно довгих, років еміґрації, якщо враховувати цю справжню державно-політичну еміґрацію, яка вийшла після програної визвольної війни, український письменник — повернувшись — знайде спільну мову з письменником, який перебував усе горе разом із народом? Чи зрозуміє український письменник — еміґрант свій власний народ після таких довгих років розлуки? Чи не повториться історія з післявоєнної Німеччини, де загально в еміґранті вважається вигідного панка, а еміґрант у виснажених переживаннями очах залишенця дошукується донощика й опричника? Проблема дуже велика і про неї треба постійно думати. Головно в духовому аспекті. Духова зв'язь із народом і рідною україною — це та сила, яка може дати письменникові снагу творити. — Інакше він буде шукати різних маніпуляцій у неокресленій сфері всесвітянського типу письменника, чи теж взагалі перестане творити.

Письменник-еміґрант мусить жити в переконанні безпосереднього зв'язку з рідним краєм і народом. Він мусить вважатись частиною цього народу і цього краю бодай у духовому аспекті, він мусить творити з думкою про народ і край і творити краще, як це робив в рідному краю, бо лише тоді має сенс і підставу вама еміґрація.

Це тим більше відноситься до українського письменника-еміґранта, якому призначено затримати багатство української культури і його продовжувати, бо в рідному краю ворожий окупаційний режим не лише політичний ворог, але і ворог національний, — який змагає до знищення всіх окремішних здобутків української національної дультури.

Тож і найважливіша для наших письменників-еміґрантів проблема — це духовий зв'язок із тією країною і тим народом, задля якого вони вийшли на еміґрацію.

(от)

Микола Кокольський

ПИСЬМЕННИК — КРИТИК — ЖУРНАЛІСТ

Три типи працівників пера, письменник, критик і журналіст — мають незвичайно великий вплив на ріст і кристалізацію світогляду сьогоднішньої людини. Стимул їх творчости — це проблеми життя з його безграничною різноманітністю. Індивідуальність людської істоти зростає й розвивається на суспільнім підложжі в границях певних суспільних законів. Її вдача й характер, нахили й уподобання, вірування й пересуди, прямування й пристрасті не завжди вміщаються в рами тих законів. Навпаки, їх надто великі відхилення виходять нераз поза ті рами й викликають важкі конфлікти. Що більше. людина, яка зростає на ненормальнім суспільнім підложжі, скривлюється духово й не розуміє, що таке духова рівновага здорового суспільного життя, не признає його моральних границь і в своїй їдкій злобі і тупій зарозумілості ломить їх та сходить на бездоріжжя злочину.

Суспільність не сприймає тих речей пасивно, а бороніться перед ними різними засобами. Тільки ж сама оборона ще не усуває причин, які викликають конфлікти. І тому виринає потреба зглибити життя, вишукати причини конфліктів, найти їх розв'язку і таким чином запобігти їм та вдосконалити життєві форми, підняти їх на вищий ступінь. Наука мало тут може вдіяти. Життя надто багате, надто різноманітне і надто складне, щоб далося вбрати в рами декілька наукових формул-рецепт. Понадто наукова форма розумування й строга логіка висновків надто тверді, щоб промовити до вразливої людської душі. Це велике й почесне завдання вкладене в душу трьох носіїв світла, трьох працівників пера — письменника, критика й журналіста. Різний характер праці кожного з тієї трійки — це вислідна певних основних, вроджених і набутих духових властивостей кожного з них.

В духовості письменника основний тон виходить з її напнятої, над міру вразливої емоціонально-чуттєвої сторінки. Письменник підходить до проблем життя з цілою гамою почуттів, що заставляють його до великого творчого акту викристалізувати в своїй душі цілий ряд постатей та переживати з ними їх дії, розв'язувати їх проблеми. Цей чуттєвий підхід до життя зв'язує письменника з читачем. Душа читача — це духовий резонатор, що відгомонює почування душі автора. І чим більше творче напняття автора, чим глибші його переживання, тим сильніший відгомін будять вони в душі читача. Звідси береться той непереможний вплив великих письменників, що можуть перемінити людину в ангела або в чорта.

Ясно, що письменник у своїм гарячковім напнятті може допуститися чимало прогріхів проти законів правди і моралі. Вибуялі пристрасті можуть засліпити зір і приглушити сумління та завести письменника на манівці брехні й усяких неморальних дій. А вже просто клясичним зразком такої звихненої творчости є письменник Генрик Сєнкевіч, що в своїй ненависті до українства не завагався пофальшувати українські історію, змальовуючи її надто чорними красками на те, щоб його нація вийшла краща. Неправда і неморальність це неґативні чинники і на довшу мету не діють і позитивних вислідів не дають. Тому треба боротися з ними навіть хоч би і за ціну втрати певних ілюзій. Бо правильний, здоровий, моральний світогляд є цінніший ніж патріотичне самодурство. І ось тут завдання другого працівника пера — критика.

Слово критик вимовляємо звичайно з певним кислим посмаком. Та це тільки тому, що ми (а на жаль і чимало т. зв. критиків) не здаємо собі як слід справи з великого завдання критика як чинника, що до деякої міри рівноважить нездорові віддихи письменника та рівнорядно з ним формує наш світогляд. Бо критика — це ніяк не неґативна чинність, а навпаки — позитивна. В духовості критика переважає сторінка раціонально-розумова. Пером критика не водять пристрасти, а холодний розум, що аналізує особи, дії і всю логіку творчого акту, доконаного в стані гарячкової напруги. Ясно, що аналіза не може бути однобічна, а мусить підкреслити те, що в творі є добре і те, що зле, що логічне і що нелогічне, що позитивне і що неґативне, що конструктивне і що деструктивне, що вміщається в рямці суспільних законів і що виходить поза них. Бо це і є завдання критика. за яке він відповідає перед своїм і перед громадянським сумлінням. Письменник, що гнівається на критика та в пориві пристрасті обкидує його різними, часто непристойними епітетами, забуває на основну річ, що праця критика має не меншу вартість як праця письменника.

Творчість письменника є в своїй основі подібна до праці педагога. Письменник виховує суспільність, подібно як педагог виховує дитину. І так як злими методами не виховаємо дитини, так і невідповідно поставленими творами можемо нанести шкоду спільноті. І якраз завдання критика спростувати хибні, а то й шкідливі, погляди. І хоч завваги його спрямовані на адресу письменника, то їх ніяк не можна брати особисто. Бо їх ціль не в тому, щоб діткнути письменника, а в тому, щоб спростувати невірні думки й погляди в ім'я правди, в ім'я добра загалу. Письменник і критик доповняють себе до певної гармонійної цілости.

Третій рід не менше важного працівника пера — це журналіст. Його праця має риси спільні з працею письменника і критика і займає між ними до деякої міри посереднє місце. Сьогоднішній журналіст має в собі чимало з емоціональної вдачі письменника, завдяки чому він зглиблює найрізнородніші ситуації й події та вживається в них. Тільки ж ця чуттєва сторінка не опановує його в цілости й не закриває собою другої сторінки душі, нахилу підходити до всякої дії з холодним розумом. І журналіст переводить на холодно аналізу даної ситуації чи події. Ця аналіза дає йому до рук критично оцінений матеріял на синтетичну побудову. Так отже праця журналіста поєднує в собі до певної міри характеристичні риси праці письменника і критика.

Праця журналіста не має в собі динамізму творчости письменника. Вона радше подібна до праці краплини води, що літами скапує на твердий камінь і жолобить його. Краплина зникає безслідно, та не зникає вислід її праці. Отак зникають у життєвій суматосі краплини праці журналіста, часто затирається навіть його ім'я. Та не зникає вислід тієї праці. Вона стає частиною світогляду читача, світогляду національної спільноти.

Подвійний підхід журналіста до подій і проблем, критично-аналітичний і настроєво-синтетичний, є дуже часто причиною некорисних відхилень від лінії духової рівноваги, а навіть розходжень з етикою, що в свою чергу знову відбивається некорисно на світогляді читача. І тому свідомий свого великого завдання журналіст виконує свою працю гідно, чесно і пристойно. Журналіст, що шанує себе і свою націю, держить міцно в руках свої настрої. Начальним гаслом його праці є ідея правди. Він не памфлетист, що помахом пера перекреслює вартість чужої праці, з окрема тих громадян, що відійшли від нас і не можуть боронитися. І він не панегірист, що вписує дитирамби на честь свою, свойого кума, своєї партії, „єдиних патріотів" і т. д.

Журналіст, що шанує себе і свою націю, не понижить їх гідности епітетами зачерпнутими з коршемного словника. Журналіст, що любить свою націю, не забуде того, що толеранція це величний здобуток духової культури, за який людський рід заплатив велику ціну крови.

А зрештою всіх працівників пера без винятку обов'язує одна велика засада, що друковане слово — це духова пожива нації.

Остап Тарнавський

ЙОСИПОВІ ГІРНЯКОВІ В АЛЬБОМ

У двадцятьп'ятиріччя його креації Мини Мазайла.

Коли в часи Шекспірові у „Гльобі"
з'являвся Ричард Барбедж, весь народ
підносився в екстазі й, насолод
чекаючи, у шуканій шанобі

акторові хвалу співав в оздобі
красивих слів; а лорд — не простий сноб,
ба навіть сам король, задля чеснот,
партнера бачили в його особі.

А в нас твердий припав театру шлях:
і Кропивницький, Курбас, і Гірняк —
це боротьба за височінь театру

й на вівтарі краси святкова дань.
— Вітай же, майстре, що крізь твердь заслань
і людську злобу зняв мистецтва ватру.

„Гльоб" — Шекспірів театр у Лондоні.
Ричард Барбедж — найвизначніший англійський актор у Шекспірові часи.

„НАТАЛКА ПОЛТАВКА" ЯК ОПЕРЕТА

(У поставі Українського Театру в Америці Й. Гірняка)

Іван Котляревський назвав 135 років тому „Наталку Полтавку" „музичною комедією". Вже за наших часів почали виставляти її, як „народну оперу", покладаючи натиск на музично-співочу частину. Але насправді було найвірніше назвати її „народною оперетою". Бо це типова оперета, себто легка напів комедія — напів мелодрама з „геппі-ендом" з дуже скромненьким сюжетом, із банальною хоч вічно актуальною життєвою проблемою, з нескладною акцією ,але з добрими типами і мелодійними популярними аріями, цілість — приємна для вуха і ока. Пробудник української літератури, що породив оту „прабабку української побутової п'єси", наситив її, очевидно, тим слізливим сантименталізмом який в наші дні є вже не дуже стравний. Але ж „Наталка Полтавка" не втратила своєї сценічної вартости саме, як оперета бо при такому підході можна мати до неї найменші претенсії. Виставляючи після „Тартюфа" „Наталку Полтавку" — Йосиф Гірняк так і потрактував її, не як оперу, а як мелодраму-оперету і поклав головний натиск на акторську гру та культурно-мистецьку атмосферу. До успіху такого експерименту причинилося щастя, що йому вдалося відкрити в добрих акторах також добрі голоси. Е. Шашаровська — це глибокий сутодраматичний талант, з нахилом до трагізму — і вона заскочила публіку своїм премилим сопраном, так само, як один із ветеранів драматичної сцени В. Паздрій — своїм тенором. І. Шуган з ролі Миколи викликав оплески при відкритій сцені не тільки своїм дзвінким баритоном, але й своєю грою. І тому в дуже трудній ситуації опинився єдиний, так мовити професійний співак, І. Гош, в ролі Петра, якому трудно було включитися в ансамбль першорядних акторів, що його творили, крім вищеназваних, ще такі „аси", як Н. Горленко й Й. Гірняк. В. Паздрій, як режисер, старався „урухомити" співака — Петра на сцені, як аманта, але без великого успіху. Знамениті акторські маски — головно Тетерваковського (Й. Гірняк вперше у своєму житті грав ролю Возного!) й Макогоненка, — стилізована декорація з „тривимірною" перспективою села позаду й маркуванням обстанови впереді (колодязь, мальви), врешті дискретний дострій квартету — створювали культурну, гармонійну атмосферу і в сумі дали першорядний вечір.

І. К-н.

ВИСТАВА УКРАЇНСЬКИХ СТАРИХ МАЙСТРІВ

Головна Управа Об'єднання Мистців Українців в Америці задумує в скорому часі влаштувати збірну виставу оригінальних мистецьких творів таких українських майстрів, як М. Пимоненко, Ф. Красицький, С. Васильківський, І. Їжакевич, М. Самокиша, І. Труш, О. Новаківський, М. Бурачек, М. Бойчук, І. Холодний б., М. Азовський, П. Ковжун, В. Дядинюк, А. Коверко і др. замітних майстрів, яких твори знаходяться в приватних збірках поодиноких осіб чи установ в Америці.

Управа ОМУ звертається цією дорогою до всіх ВШ власників з проханням випозичити такі твори на короткий протяг часу для вистави в Літературно-Мистецькому Клюбі в Ню Йорку. Об'єднання Мистців перебирає повну відповідальність за цілість і зворот випозичених творів власникам. В каталозі вистави будуть зазначені прізвища власників поруч з назвою твору. Коли хто з власників бажає продати, чи не хоче своє добро збувати, то це буде зазначено в каталозі. Управа ОМУ прохає українську пресу передрукувати цей заклик.

Зголошення і запити спрямовувати на адресу:

Ukrainian Artists Association in U.S.A., 149 Second Avenue, New York 3, N.Y. Tel. GR 5-7757.

Ів. Бібрецький

ПРО ПОСТІЛЬ ПІД РАНИ ДРУЗІВ...

(У відвідинах в письменника Ів. Шкварка)

... Як тільки перейти місток над журливим потоком, з прозорою водою, і крізь зелено розмальовані ворота увійти до табору, то зараз, за живоплотом, виростає чимала, ще недокінчена, кам'яна будівля. Не то казарми, не то якийсь маґазин. А це має бути „модерний павільйон", санаторія, в якій приблизно четвертина хворих повинна б вкоротці знайти, нарешті, трохи пристойніше приміщення.

Та „павільйонові" ще далеко до його закінчення. Довкруги нього увихаються запечені гірським сонцем робітники, гудуть різні штудерні машини. Та якби когось спитати, коли все те буде готове, то й сам будівничий нічого певного вам не скаже. Все ж коли брати до уваги дотеперішнє темпо і тривання робіт, то навіть при приповідковій австрійській розхлябаності можна припускати, що восени наступного року четвертина лікуванців матиме вже свій осідок у санаторії...

А тим часом... Тко зупиняється на численних, старих, менших та більших бараках, які стовбичать на просторій, долині, ніби галявині, що тягнеться ген, аж до міжгір'я і там губиться у темних борах. Ніби бездомні вигнанці, попритулювались ці бараки до землі, сумні, як доля вигнанців...

Колись, перед десятьма роками, томились тут, на невільничій роботі по лісах люди в лахміттях, з рабським знаком „Ост". Тепер же ця вбога, аж до болю сумна купка бараків, носить назву „санаторії"... Непорозуміння, жарти?.. Ні, це дійсність! І причеплено оцю „санаторію", як складову частину, до недалечкого сільця Тальгам, що розкинулось в підніжжі північних Альп, на шляху Ст. Ґеорґен-Мондзее.

... З білих вікон цього, чи того бараку совами виглядають бліді обличчя. По кам'яних хідниках, мов тіні, сновигають сорокато одягнені, худі, похилі постаті. Це пацієнти „санаторії", хворі туберкульозою, переважно молоді люди. Згідно з вимогами законів про ізоляцію туберкулічно хворих, зігнано сюди з цілої Австрії кілька сотень цих нещасників. Представляють собою інтернаціональну, залишенецьку збиранину селян робітників, військових, інтеліґентів, хоч і не бракує між ними криміналістів, п'яниць та інших суспільних відпадків.

Числом переважають т. зв. фолькседойчери, за ними йдуть москалі з невідступними, в таких випадках, малоросами, далі серби з хорватами і словінцями, потім румуни, мадяри, чехи, поляки, литовці, лотиші, ба навіть кавказці. У вільних від лежання годинах, немов у якійсь велеканській пасіці, не втихає тут різноязичний шум і гомін. Та ось війнув із гір холодний, листопадовий вихор і все життя загнав до бараків. Тоді вже гомонять різні мови по баракових кімнатах, що подібні до кліток з різною домашньою птицею, яка торкоче, пищить, кудкудакає...

Розуміється, є тут і українці,, бо де їх немає, „де наші не пропадали"?.. В довжезному і досить похмурому бараці, в клітці під числом „6", зібралися їх три...

Ось, під вікном, лежить молодий ще, але вже надто виснажений недугою, здається ніби всіми забутий, хлопчина. Це — Іван Мартинюк. Лежить на вояцькій, залізній „причі" ніби в'язень у сорокатому одінні, вимарнілий, з восковим обличчям, з руками як скипки. Тільки очі палають гарячкою, а графік над головою відмічує цю гарячку постійно і високо...

Іванова казка коротка: він син розкішного Поділля, 18-літнім юнаком пішов у Дивізію, був під Бродами, на Словаччині, на Балканах, в Риміні. З Італії „дістався" до Австрії і травневою звіриною довго скривався по горах перед репатріяцією. Замерзав, недоїдав, і в наслідках — уже шостий рік валяється на тій самій причі... Коло нього, на столичку, стоїть гарматня „гільза", а в ній китичка з чебрецю, який сам збирав, коли ще було тепліше. І хоч австрійський чебрець нітрохи не пахне так, як той, у його рідних Ярчівцях, то, бодай, пригадує йому їх... Іван завжди тримається по-вояцьки, хоч по обох боках зболілого тіла вже вилежав рани, а вони печуть-печуть...

Кость Івашина родом із Запоріжжя. Відбув вісім років заслання на далекому Примур'ї. Тепер „бівакує" разом із західнім братом — Іваном Пальці правої Костевої руки всі розчавлені — між одвірком і дверима ламали їх московські гади під час допитів Проте, Кость таки дужчий від Івана і завжди готовий виручити його у всіх сусідських турботах.

А ось і останній з нашої „трійці" — відомий письменник та журналіст, автор споминів з червоних Бриґідок п. з. „Проклинаю" — Іван Шкварко.

Вже другий рік поневіряється в щьому бараці цей клясичний тип українського мученика. Зносить свої біди тихо, без нарікань, лікується від затяжної недуги — пам'ятки з большевицьких тюрем. Буває і тиждень не виходить із своєї клітки і взагалі, можна сказати, живе пустельником. Під час евакуації перед повінню, в липні ц. р., що хлинула з гір і загрожувала змести з лиця землі і це, останнє пристановище хворих залишенців, пропала більша частина рукописів Ів. Шкварка, дві готові до друку нові його книжки. Це був для хворого письменника важкий удар. З того часу він відсторонився навіть від найближчих йому людей і потонув у самоті. У двох-трьох годинах, що їх залишає лікуванцеві санаторійний режим, письменника можна завжди бачити за його імпровізованим столиком: це він, з типовою галицькою впертістю відгребує з пам'яті, штукує і латає недонищені, декомплетовані рукописи...

З своєю долею і з своїм положенням погодився зі стоїцизмом приреченого. Еміґранта, на його думку, формує його положення, а бути в якомусь положенні — значить вибрати його. Вибираючи поміж ганьбою і смертю — еміґранти вибрали діяспору. Пішли, розсіялись, хто куди міг і хотів. Та хворим і калікам не було дано цього вибору. Положення накинула їм нещасна їхня доля, і воно в них безвихідне. В тому якесь велике, трагічне непорозуміння... І нічого дивного, що в такому положенні плачуть часом і колишні, загартовані вояки. Героєм можна бути тиждень, місяць, але не все життя...

— Чи маєте належну допомогу від наших людей? — питаю.

— Авжеж. Маємо. Пам'ятають про нас наші допомогові організації. Принаймні — два рази в році, під Різдво і Великдень. Пришлють декілька консерв, пару шилінґів та й на тому, звичайно, кінчається. Але й тут немає нічого дивного. Ми — не жиди, та й не фінляндці, що взаємодопомогу, хоч би й на найбільшу скалю, вважають, просто, національним спортом Того ще ніхто не бачив, щоб хоч один жидівський лікуванець поневірявся в подібних обставинах... А ви знаєте, що фіни, збірним, героїчним зусиллям, переселили за два тижні 400 тисяч своїх земляків із теренів, що їх по програній війні мусіли відступити москалям? Разом з розібраними домами, з живим і мертвим інвентарем... Дерева з-під хат повикорчовували і перевезли!

— Так, кажу йому, але не забувайте, що фіни мали куди перевезти своїх земляків, бо їм все ж таки залишилася хоч невелика, але своя, рідна земля. А ми...

— Так, ми, на жаль, не фіни, сумно посміхається письменник. Ми — великий, могутній, 45-мільйоновий народ і до нас треба застосувати слова Ніцше, що устами Заратустри радив — „не бути надто м'якою постіллю під рани друзів". Щоб не розманіжити, мовляв, тих друзів, аби не зледащіли вони... Та в нашому випадку — може він порадив би бути хоч такою постіллю, щоб не ятрила ще більше ран наших друзів, не тільки ран тіла, але й самітніх, забутих душ?..

З важким серцем покидав я кітловину Тальгаму і санаторійні бараки. Ще тиждень-два і загудуть гірські вітри, нажежуть олов'яних хмар, що сипнуть снігом-хуртечею й завіють ці бараки, що й сліду їхнього не буде видно. А тоді нашим „Іванам без щастя і без долі" прийдеться провадити ще сутіжніше холодні дні й метільні ночі... Їхню самотність, що особливо діймаюче давитиме їхні душі під час Свят Різдва Христового, напевне разважила б хоч скромна, різдвяна карточка, вислана на адресу нашого хворого письменника, Івана Шкварка, і двох його товаришів недолі.

Точна адреса:
Lungenheilstaette Thalham b. St. Georgen, Altergau, Austria.

У перші роковини смерти Б. Пюрка

В жовтні минув рік від смерти сл. п. Богдана Пюрка, знаного українського музики. Дня 23 жовтня 1954, в укр. кат. парафіяльній церкві в Дітройті-Гемтремк, була відправлена панахида по Покійному; співав хор „Боян" під керуванням Ярослава Фипипова.

Як відомо, Б. Пюрко вже в краю був широко знаний як диригент, професор кляси фортепіяну і непересічний акомпаніятор на багатьох музично-вокальних імпрезах. Та ми займемося його музичною діяльністю на еміґрації. Можна відзначити три етапи його надзвичайно живої і жертвенної праці. Праці, якій він посвятив своє життя, щоб спопуляризувати і передати світові українську поважну музику, як рівнож, щоби запізнати українську публіку з кращими зразками світової, клясичної музики.

В 1945 р. розкидані зараз по закінченні війни по Німеччині українські втікачі-скитальці, стали громадитися в таборі Карльсфельд, к. Мюнхену в Баварії. Серед числа ок. 5.000 людей мусіло знайтися багато мистців і діячів мистецтва різних ділянок, між ними багато музик, співаків-солістів і бувших хористів. Зближався місяць березень 1946 р., місяць святкування роковин народнього генія, Тараса Шевченка. Постає плян влаштування імпозантного концерту, використовуючи зібрані разом творчі сили. Організується Ширший Комітет, головою якого стає сл. п. дир. Володимир Котович. Музично-вокальну ділянку бере на себе Богдан Пюрко. Не було це легке завдання, коли взяти під увагу ненормальні повоєнні обставини, брак всього, що є конечним для виведення такої імпрези, закросної на широку, небувалу в краю скалю. На заклик Комітету зібралося понад сто співаків, з яких в порівняно короткому часі Б. Пюрко випрацював зразковий і зіспіваний та здисциплінований хор. Були запрошені солісти, оперні співачки і співаки, як: Ірина Туркевич-Мартинець, [illegible] Піддубна, Орест Руснак, Олександер Мартиненко і інші. Та небувалою дотепер подією була зорганізована Б. Пюрком більша симфонічна оркестра, що складалася з німців і з декількох українців. На величавому концерті-академії були виконані, мабуть вперше в таких знаменитій обсаді в нас, Заповіт Шевченка, комп. Вербицького і величня кантата М. Лисенка „Бють Пороги". Виконали ці і інші поважні твори, під диригентурою Б. Пюрка: Великий мішаний хор, п'ять солістів і згадана симфонічна оркестра. Враження на тисячі слухачів було величезне. Ентузіястичним оплескам не було кінця. Концерт в великій залі, що могла примістити понад 5.000 людей, мусів бути ще двічі повторений, на загальне бажання всіх присутніх.

В якийсь час по цих святкуваннях Б. Пюрко зорганізував і випровадив великий концерт клясичної музики Е. Ґріга в виконанні знову симфонічної оркестри. Цей концерт, що пройшов дуже успішно, був справжнім духовним пиром для тих, що люблять поважну музику.

Дальшим етапом відважної і невсипущої музичної діяльности Б. Пюрка на еміґрації треба вважати зорганізування і поставлення на високому рівні української опери. Це все в невідрадних, повоєнних і таборових обставинах, коли на кожному кроці треба було поборювати різні перешкоди. В багатьох містах Німеччини він ставив такі опери, як: „Паляци" Леонкавалля, „Кавалерія рустікана" Маскані, „Мадам Баттерфлай" і „Тоска" Пуччіні. З таким цінним репертуаром Б. Пюрко об'їздив багато міст і таборів, де його витали ентузіястично. Залі таборового театру в таборі „Орлик" Берхтесґаден, через кілька днів була виповнена по береги. В головних ролях виступали: Лідія Горн, Ігор Зайферт, Лев Рейнарович і інші. Рівнож і присутні на виставах чужинці були захоплені, та дивувалися, як це можна в таких важких умовинах поставити оперу на такому доброму рівні. Інші народи, що ще недавно мали свою державу, не могли й мріяти про щось подібного. А в нас українців це було дійсністю завдяки ініціятиві і невсипущій енергії однієї людини — Богдана Пюрка.

До останнього етапу праці Богдана Пюрка належить зачислити його на велику скалю закросну музичну діяльність в новому світі, вже на вільній землі Вашинґтона. Це великий концерт української клясичної музики, випроваджений Богданом Пюрком 1-го лютого 1953 р. в залі Медісон Мюзік Голл, в Дітройті. Грала дітройтська симфонічна оркестра, як соліст виступав наш славний піяніст Борис Максимович. Були виконані твори: М. Лисенко: Увертюра до опери „Тарас Бульба", П. Печеніга-Углицький: Симф. поема „Україна", В. Косенко: Фортепіяновий концерт Ц-Моль Оп. 20, В. Витвицький: Пісня і танець для струнної оркестри, Л. Ревуцький: 2-га симфонія Оп. 12 і Б. Лятошинський: Український танець з оп. „Золотий Обруч". Цьому концертові патронував Український Літературно-Мистецький Клюб в Дітройті при співучасті українських організацій і товариств. Цей концерт показав світові, що українська музика займає вже почесне місце серед музики інших народів і що наш нарід може гідно запрезентуватися зі своїм музичним дорібком. А в цьому величезна заслуга невіджалуваної пам'яті визначного українського музичного працівника - ентузіяста, якого невмолима смерть так скоро і жорстоко нам забрала.

Важкий і тернистий був життєвий шлях Богдана Пюрка, що все своє життя змагав невтомно до того, щоби українську музику поставити і перед своїми і перед усім світом на найбільший, почесний висоті.

Ярослав Зубаль.

М. Бачинська-Донцов

ТАМАРА ПАНЧЕНКО

(Піонерка модерних танків у Галичині)

Померлій несподівано на удар серця, 21 квітня 1954 р. в Торонто, Тамарі Панченко була присвячена змістовна згадка пера проф. д-ра Наталії Полонської-Василенко в жіночім журналі „Наше Життя", видаванім Союзом Українок Америки у Филаделфії. Також канадійський „Жіночий Світ", видаваний Орґанізацією Українок Канади ім. Ольги Басараб у Вінніпеґу, вшанував пам'ять Тамари Юрієвни Панченко, як своєї співробітниці. Від самого приїзду панства Панченків до Львова я стрічалася з ними, а смерть п. Тамари пригнобила мене глибоко, бо сталася якраз тоді, коли ми віднайшли себе на чужині. Чогось здавалося, що така життєрадісна і соняшна людина, хоч хворіє, але далека від смерти. Я завжди подивляла її енерґію, бадьору душу, завзятість в боротьбі з еміґрантськими „обставинами". Початки Панченків у Львові були дуже тяжкі. Вона стала вишивальницею жіночої кооперативи „Українське Народне Мистецтво". Забіжу, бувало, несподівано до неї, а вона сидить в холодній кімнаті (мороз тріскучий надворі!) в ліжку, окутана ковдрою і светером, і вишиває, сміючися . . .

Тамара Панченко була дочкою судді Юрія Стрілецького, шляхетського роду, розстріляного большевиками. В Києві ходила до гімназії та завжди гордилася, що є правдивою киянкою. Командант Третьої Залізної Стрілецької Дивізії, ґенерал О. Удовиченко, назвав її „зірочкою" цієї стрілецької дивізії, а вона твердила, що це її власна велика родина, де повнила добровільну службу при хворих і ранених. Потім був табір інтернованих в польськім Каліші; вилет до Чехії; студентське життя в Подєбрадах і Празі; наука в балетній школі і мрії про кар'єру на сцені . . .

Обидва жіночі журнали славлять її за громадську працю в Союзі Українок Еміґранток у Львові, на другій еміґрації спершу в Перемишлі, переповненім бездомними і голодними утікачами, де була секретаркою Міської Суспільної Опіки. Потім працювала в Кракові в Суспільній Опіці Українського Центрального Комітету: допомагала хворим по шпиталях, політичним в'язням по в'язницях і полоненим в німецьких таборах. Тоді ж була скарбничкою, нелеґальної в той час, гетьманської організації. Зосібна опікувалася арештованим Є. Євтимовичем, допомогла поліпшити у в'язниці його долю, а врешті звільнити його. Таким способом допомагала багатьом іншим. Була правдивою українською жінкою з чутливим серцем на людське горе, нещастя і кривди. Сама ж казала, що це бунтується проти неправди на світі „бурхлива кров її шляхетних предків".

Ніхто не згадав про одну працю Тамари Панченко, яка була піонеркою в Галичині — про науку модерних танків. Це була велика культурна заслуга, що причинилася до розвою товариського життя, а численній молоді, головно тій з села, що вчилася в гімназіях Рідної Школи, дала підстави товариської огляди. Пригадую, коли в Інституті для Дівчат в Перемишлі вчив танків старший пан, вже дідусь, з німецьким прізвищем, що могло бути жидівським. При лянсієрі і кадрилі командував по французьки, а врештою говорив українсько-німецько - польським воляпіком. Ми, мабуть, мали почуття ритму в крові, бо вміли розвивати чар і принаду танків, хоч наш учитель до того мало причинився.

На Україні з прадавніх часів танки і хороводи належали до святкувань. Згадується хорсів танок і весільні танки, а гуцули, ще до недавна, танцювали при померлому. Танцювали і під час коляди. Хрещатими, кривими танками виводили дівчата гаґілки в казкову давнину, де все було освячене, зачароване й зашептане.

В новіших часах при дозвіллі та відпочинку — „від села, до села танці і музики! — Пішла баба у танець, а за нею горобець, викрутасом, вихилясом! І ворони, чесні жони, пішли танцювати і вдарили гопака!" — На Україні вся природа брала в забаві участь: — „танцювала риба з раком, а петрушка з пастернаком, цибуля ся дивувала, що петрушка танцювала, пішла в танець з часником!" — Все танцює тож і дівчина з козаком. „Дівчинонька дивується, як хороше танцюється"! Інша дівчина „полюбила Уласа, бо танцює в три баса!" — Жінка „лихо вчинила, що свойого чоловіка танцювати навчила".

Чиж не приговорюють? — Танцюй, танцюй, дівчинонько, покись молоденька! — Танцювала тай не вміла, чому дома не сиділа? — Танцюй, танцюй, кобись міг, та не жалуй моїх ніг! — Заграй мені музиченьку під осичиною, та най собі потанцюю з молодичиною! — Якби скрипки і цимбали тоби ніжки пострибали!

Всі буденні праці на селі зв'язані з танками. На Гуцульщині співають: — Ой, кобись так громадила, якісь мене принадила! Ой, кобись так косов косив, якісь мене в данци носив! — А на Київщині: — Вип'єм, смашно поїмо, гарно пожартуєм і згадаєм парубоцтво — давай потанцюєм! Гоп, кумо, не журись! Суди-туди обернись! Оттакечки скоком-боком перед моїм ясним оком!

Як бачимо, товариська культура нам зроду притаманна. Тамара Панченко, радісної київської вдачі, любила рідні танки. Вміла їх чудово танцювати і вчити. Мала деякі власного укладу і завжди тішилася, коли жіночі товариства бажали, щоб вивчала їх з дітьми. Але народні танки знало багато учнів Авраменка, а для модерних танків не було фахових українських вчителів, хіба, що день-це-десь вчили аматори. Тамара Панченко сама або вспілці з Тарасом Євтвицьким, об'їхала всі міста і містечка Галичини, вздовж і впоперек, навчаючи модерних танків: танґа, фокстротів, чарлестонів, словфоксів, каріоки і т. д. і тим допомагала до зросту товариської культури.

Тамара Панченко мала безліч знайомств по всій Галичині, які дбайливо плекала і втримувала з ними зв'язки, бо була правдивою соборничкою. Багато приятелів і учнів Тамари Панченко розкинені по всьому світі, на примусовій еміґрації. Тамари Панченко не стало поміж живими. Вже до вас не всміхнеться радісно, ані не заговорить привітно . . .

У ВАШІЙ ХАТІ — ПОДИХ УКРАЇНИ

„Любіть Україну" — який претенсійний заголовок, — чи не можна було дати звичайному альбомові інший заголовок, багато скромніший?!" — такий закид дуже часто чуєте, коли мова про останню українську книжку. Але відкрийте її, [illegible] не листували. Почувши таке, берете в руки альбом і настороженo починаєте розглядати бо та помалу перекидати картку за карткою. І забуваєте за свою критику, не дивитеся на технічне виконання, байдуже вам, хто цю книжку видав і де вона появилася. Перед вашими очима пересуваються, наче на стрічці, один образ за другим — деякі невідомі вам досі, інші дуже добре відомі, такі, з якими я зв'язалися перші етапи вашого життя. І вас, загартованих, сивих віком і позбавлених сантиментів, огортає дивне зворушення: бо перед вашими очима стає все те, що ви в ній перелили і все те, що ви разом із нею втратили. Темні ці світлини, здебільша затьмарені, як спомини крізь імлу часу і простору. Чи вони тратять через те на вартості? Що дорожче нашому серцю: чи малий вечір переведений учора, чи спомин з-перед 10-ти років? А поверх 10 років тому виїхали ми з тих чудових околиць, з тих прегарних міст, містечок і сіл, які ось тепер дивляться на нас зі сторінок альбому, пригадуються і своїм образом розбуркують у вас нам ніби то віднайдений за тих десять років внутрішній спокій.

Ох, чому ті світлини такі чорні? Чи не можна було видрукувати їх ясніше, щоб були виразніші й веселіші? На такі завваги не можна навіть гніватися, бо вони розброюють своєю наївністю. Певне, що було б приємніше, коли б можна [illegible] автобусом чи трамваєм в Ню Йорку, Шікаго, Филаделфії чи Дітройті поїхати на Володимирівську гору і зробити ще одну світлину Дніпра аж ген по Трухановський острів, чи на Високий Замок, відки далекий св. Юр — як на долоні! Але коли б видумана людина [illegible] до того, що можна було б надіти на себе чарівний перстень, чи причепити собі чудові крила, стократно досконаліші за всі теперішні штудерні машини, й шугнути ними понад просторами океану, то треба би ще мати таку невидку, щоб перебратися через пекельну завісу на Сяні. Оповідав Михайло Борецький, навпів-фантаст, навпів-фанатик — бо ніхто інший не був би докинав такого діла! — що він разом з В. Павловським перебрали [illegible] кругло 6,000 світлин з України, і то тільки красивих і побутових сцен, [illegible] Ціни пшениці пишалася німецька уніформа, наче ложка дьогтю у бочці меду. Або якась скривлена фізіономія [illegible]. Вибрати з-між 6,000 світлин акуратно одну десяту частину — нелегке завдання. Очевидно, і поміж отими 668 видами української природи й регіональними типами є кращі і є гірші зразки. Але разом узяті — вони роблять могутнє враження. Є між ними і такі, що здобули собі загальну популярність, відбиті перед війною на листівках (напр. два трембітники, стара гуцулка чи Дністер під Сокирчином), є і такі, які є зразком фото-мистецтва і роблять враження образу, незалежно від льокального кольориту, як ось, напр., світлини з сумерку й світанку на Чорногорі, Збіжжя на Самбірщині, чи Піскова дорога на Поліссі.

Перша частина „По Україні", — найкраща й найвартісніша. Вона оповідає образами про Україну, про її вигляд, її природу, її побут, її минулий і теперішній стан і її незмінну, вічну — красу. Тому й слушно у цій частині альбому найбільше світлин. Може правду кажуть ті, які твердять, що коли б та маса фотознимок (668) була розміщена рідкіше, деяка світлина навіть на цілій сторінці, книжка була б „ясніша" і увага була б більш зосереджена й менш розпорошена. Але це таке саме побожне бажання, як претенсія декого, „чому нема різнокольорових світлин". Шановні критики, що висловлюють такі, безумовно правильні завваги, не беруть під увагу тільки одної „дрібнички": велетенських коштів видання такої книжки. Вони пересочують теж факт, що книжка „Любіть Україну" переступила вузьку ціль — дати людям гарний настільний альбом. Ціллю цієї книжки стало — дати документарну книгу про Україну, по змозі всесторонню, не тільки про її міста й села, гори й ріки, церкви й хати, шляхи й лави, — але дати теж огляд її мистецьких надбань і її минулого.

Цій цілі служать два дальші відділи книжки: „Мистецтво" (163) і „Українська історія" (297). У першій — знаходите зразки мистецтва, починаючи від старих розкопів та кінчаючи зразками новітніх образів і різьб з останнього часу. Тут показано творчі скарби українського духа. 163 зразки — це не багато, коли мова про 1,000-літню історію народу. Але тим більш треба подивляти хист видавця — так вибрати ті 163 світлини, щоб кожний чужинець міг переконатись, що українській нарід прастарої й тепер творчої культури.

Те саме торкається останньої частини — світлин з історії України. Може бути мова тільки про перекрій. Натиск покладено на минуле. Прийнято принцип, що показується тільки заслужених для України мужів — тільки тих, що їх вже нема в живих. Тут видний уже не тільки той сантимент, що був прикметний для добору світлин „По Україні", але розум: державницький, понадпартійний, всеукраїнський підхід.

Велика книжка, рідка книгарська поява, наявний доказ тугости й підприємливости еміґрації, полученої з її патріотизмом і свідомістю своєї місії. Поруч з такими книжками, як „Енциклопедія Українознавства" НТШ, „Історією України" й „Історією українського війська" І. Тиктора та „Історією України-Руси" Грушевського вид. А. Білоуса — „Любіть Україну" М. Борецького є величніми доказами вартости українства по цьому боці залізної завіси.

Іван Кедрин

Михайло Крат,
ген-хорунжий.

КНИЖКА ПРО ЗБРОЙНУ БОРОТЬБУ УКРАЇНИ

Нарешті перед нами нова книжка генерал - поручника Олександра Удовиченка, „Україна у війні за державність". (Історія організації і бойових дій Українських Збройних Сил 1917-1921 рр.). Видав цю працю хорунжий УСС — Дмитро Микитюк у Вінніпеґу, в Канаді, 1954 року.

Я радив би читати цю книгу, починаючи з сторінки 165. — „Від автора, до історії книги".

Про дивні речі довідуємось там, із того слова „від автора".

В 1927 році Товариству бувших вояків Армії УНР у Франції вдається заінтересувати нашою національною справою французьких комбатантів, а згодом і Міжсоюзну Федерацію бувших комбатантів, нав'язати контакт з комбатантськими орґанізаціями: бельгійською, італійською та португальською. Це було тоді, коли, як пише автор „України там не знали".

Минуло кілька років і ось у 1933 році до українських вояцьких делеґацій на міжнародні конґреси почали звертатись чужинці: „Дайте матеріяли про український визвольний рух, про Армію, про її чини".

Тоді, в 1934 р., генерал Удовиченко, постійний голова згаданого Т-ва вояків Армії УНР, написав книгу, в якій фахово, але популярно описав усю нашу визвольну боротьбу з 1917 до 1921 року, коли українські Армії — Наддніпрянська й Галицька „стримували московську червону армію від походу на Захід і тим рятували Европу від большевицької навали".

Книгу перекладено на французьку мову. Коректу перепровадив радник міністерства закордонних справ — п. Кастаньє, а член французької Вищої Військової Ради — генерал Польпроспер Андріє написав передмову до книги. Але французькі видавництва відмовились видати книгу, боячись, що вона не розійдеться, бо в той час у Франції „старе русофільство перетворилось в совєтофільство".

Тоді наші вояки почали збирати пожертви серед своїх товаришів - комбатантів, але ці добровільні пожертви не могли покрити коштів видання книги.

Минуло 15 років, книга лежала в шухляді автора. За той час видано безліч різних публікацій, літературних творів, наукових розвідок, але не знайшлось в українській еміґрації засобів, щоб дати світові правдиву історію нашої боротьби.

І ось в 1953 році, пише автор, несподівано звернувся до нього бувший вояк Леґіону Українських Січових Стрільців Дмитро Микитюк із далекої Канади з пропозицією видати книгу українською мовою.

Він жертвенно складав свої скромні ощадності і видав цю працю. Треба мати велику національну свідомість і гаряче національне почуття, щоб свій тяжко запрацьований гріш вкласти у видання книги, що 15 років не могла знайти видавця.

Коли ми починаємо переглядати її, охоплюють нас різні почуття. Перш усього сором, що вона чекала на друк аж 15 років. Далі радість, що вона таки побачила світ. А потім сум, що громадянство байдуже поставилось до неї.

Було багато різних видань про наше минуле останніх років (видання „Червоної Калини" і Воєнно - Історичного Т-ва), були твори поважних авторів, що описували той чи інший період українсько-московської, або українсько-польської війни, були видані більше й менше вартісні мемуари, але ніколи не видано такого твору, що охоплював би всю війну, на всіх фронтах, подаючи без патосу і зайвих деклямацій, а фаховою військовою мовою правдивий перебіг подій, змальовуючи героїзм українського козацтва та стрілецтва, трагедію боротьби та міжнародну ситуацію, яка в великій мірі була причиною тої трагедії.

Цю книгу написав генерал-патріот і дійсний соборник, який ніде, жадним словом не фаворизує ту чи іншу військову частину з огляду на її територіяльне походження. До того твір є абсолютно аполітичний: в книзі читач знайде згадки про команданта І Ук. Корпусу, а пізнішого гетьмана ген. П. Скоропадського, знайде теж опис Кримського Походу під проводом с. п. полковника Болбочана, визначного патріота й вояка, що так трагічно закінчив своє життя; є там і їх світлини, є світлина ген. Тарнавського в домовині (шкода, що видавець не вмістив подібних світлин с. п. Головного Отамана і ген. Омеляновича - Павленка), й багато чудово виконаних портретів генералів та командантів полків обох наших Армій.

Прекрасні теж, фахово опрацьовані й виразно видруковані схеми, без котрих не можливо усвідомити собі перебіг тої чи іншої воєнної кампанії або операції.

Автор — б. командант 3-ої Стрілецької Дивізії, якій офіційно за бої під Вапняркою в 1919 році надано Головним Отаманом назву „Залізної", починає епос нашої боротьби 1917 роком — початком процесу творення Української Армії над Дніпром. А далі, на протязі 4 років славна боротьба на три фронти, без належної зброї, без набоїв, без одягу, чобіт, ліків. Докладно оповідає автор про народження в 1914 році Українських Січових Стрільців, тої протоплязми Галицької Армії та про бої УГА на західньому фронті й на Великій Україні.

Особливо вражає читача байдуже, часом вороже, відношення до України переможної Антанти взагалі, а зокрема інтервенція її на користь Польщі в лютому 1919 року, коли Галицька Армія мала поважні успіхи, які могли бути вирішальними для вислiду українсько - польської війни.

Далі відомий похід на Київ, боротьба з Денікіним. Багато уваги автор присвятив розділові „Тернистий шлях Галицької Армії та її ліквідація".

Але, може, найбільшою заслугою автора є відсвіження в пам'яті громадянства майже забутого „Першого Зимового Походу", коли Наддніпрянська Армія під командою ген. Омеляновича - Павленка не схотіла скласти зброї перед жадним з трьох ворогів України і 6 грудня 1919 року прорвалась через фронт Денікінської Армії та 5 місяців перебувала в ворожому запіллі, провадячи бої та сутички з ворогом — білою та червоною Москвою — непрошеними зайдами на рідну землю.

Про цей героїчний похід, як і про участь Української Армії (наддніпрянської) спільно з польською у війні з Москвою в 1920 році, взагалі мало було публікацій для загального вжитку. Навіть у недавно виданій видавництвом п. Тиктора книзі „Історія Українського Війська", період війни від часу, коли команда Галицької Армії заключила Зятківську умову з Денікіним, згадується, буквально на пів сторінці (сторінка 567) величезної книги.

Факт, що видавець, чи головний редактор „Історії Українського Війська" знайшов місце для опису безумовно менш цікавих подій (напр. аж на 15 сторінках вміщено статтю про організацію УГА, а подіям з II світової війни присвячені цілі великі й прекрасно опрацьовані розділи) — дозволяє нам ствердити, що твір ген. Удовиченка є першою дійсно соборницькою об'єктивною та фахово написаною історією наших визвольних змагань, бо в ній подані дії обох Армій і то без уваги на популярність тих чи інших політичних актів.

Замовчування І та II Зимового Походу тільки тому, що в них брала участь виключно наддніпрянська Армія, або частини її, та замовчування славетної кампанії 1920 року тому, що УНР була тоді в союзі з Польщею, є кривдою для українського вояцтва, що завжди і скрізь боролось ні за що інше, як за Україну, за Соборну Українську Народню Республіку.

За те, що ген. Удовиченко написав, а хорунжий Микитюк видав правдиву, без замовчувань і тенденційних скорочень історію нашої епопеї, належиться їм наше щире вояцьке „спасибі". Від громадянства ми — вояки, ждемо, що воно спроможеться хутко викупити весь наклад книги дасть змогу видати її англійською та французькою мовами, що було й є конечністю, якщо ми хочемо, щоб світ знав про нас та про те, як ми 4 роки самітні змагалися з тим ворогом, що тепер є загрозою для цілого вільного світу. Для того вільного світу, який 35 років тому не допомагав, а перешкоджав нам у нашій нерівній боротьбі.

ПРАПРЕМ'ЄРА ФІЛЬМУ „ТРІЮМФ УКРАЇНСЬКОГО ТАНКУ" В ДІТРОЙТІ

Ювілей українського танку? Невже ж перед 25 роками українці в Америці чи в Канаді не танцювали? Вони танцювали, але ледве чи той танець був тоді засобом культурно - національної, а з тим політичної пропаґанди, а як був, то хіба в дуже скромному розмірі і не мав він цієї показової мистецької вартости, яку могли дати щойно хист, знання і посвята людини з божою іскрою. Немає сумніву, що Авраменко доповнив Кошиця м. ін. в місці такого вияву найвищих форм мистецтва, як Метрополітен Опера, чи в місці, яке символізує політичний провід наймогутнішої держави світу ЗДА, — в Білому Домі.

Фільм, про який хочемо кілька слів написати, а який з'явився заходом гуртка ентузіястів, як монтаж з танкових продукцій різного часу і при різних обставинах, має свою видатну мистецьку вартість (до речі — в різних частинах різну) і може ще більшу історично - виховну вартість. Перед глядачем пересуваються не тільки динамічні танкові сцени укладу і режисерії Авраменка, тут і там якийсь уривок з „Наталки Полтавки" чи з „Запорожця за Дунаєм", або імпозантна постать проф. Кошиця, що диригує могутнім 300-особовим хором, але теж статичні картини історичного, може навіть архівного характеру (як, напр., групи танцюристів в різних містах чи з різних років), які складають дань ювілейному задумові фільму.

Можна сперечатись за те, чи зберігання танкової музики в її фольклорній (що так скажемо) дівочості, чи первісності відповідає сучасним вимогам глядачів фільму (короткі тіж самі мотиви, що чергуються дуже часто і довго і викликають слухову скуку), чи не треба би нам подумати про урізноманітнення і змодернізування цих мелодій. Але, коли йдеться про акцент історичний і фольклорний, — то його осягнено вповні у фільмі „Тріюмф українського танку".

Вершок зорового вдоволення осягає глядач у кольорових частинах фільму, які належать до новішої продукції (мин. рік „Ґльорія Канаді" в Монтреалю). „Пригадує Шехеризаду" — шепнув мені на вухо о. Качмарський, мій сусід, одушевлений чудовою барвистістю і технічним досягненням в освітленні рухомих фіґур у мистецьких комбінаціях танку.

Змасування танцюристів робить на глядача імпозантне враження. Є моменти, коли він з острахом думає, чи не переплутається все те в хаотичний клубок, з якого й виходу не буде. Та вправна рука балетмайстра Авраменка ритмічно й ефектовно розв'язує трудноші динамічної маси, яка, напр., в Метрополітен Опері начислювала аж 700 осіб, і хапає за очі і за душу своєю доцільністю і мальовничістю.

Коли розглядати цілість фільму, то, звичайно, можна зробити не одно помічення про недосконалість шліфу, про припадковість деяких картин чи навіть кадрів фільму, про не скрізь вирівняну техніку фільмової роботи і т. ін., але назагал це цінний фільм і направду гарний. Він заслуговує на те, щоб його побачити. Зокрема він має національно-виховну вартість, не тільки завдяки патріотичним ноткам у коротких промовах ген. Загродського чи проф. Мениґа, чи через участь серед ініціяторів фільму арт. Івана Годяка і різних діячів, але головно завдяки красі українського танку і поривам до нього молодого, майже виключно тут і в Канаді родженого покоління. Зрештою, в тематиці фільму є і перескоки в Південну Америку, точніше в Арґентину (Буенос Айрес) і в Бразилію (Куритиба), хоч це тільки епізодичні натяки для повнішого зазначення тріюмфу, що його мав український танок, де він тільки не з'явився в мистецькому виведенні, як і українська пісня.

На прапрем'єрі, 2 грудня ц. р (публічно висвітлюваний буде фільм 12 ц. м.) були приявні передусім ті дітройчани, які сфінансували накручення фільму. Звернення Авраменка до них і до невеличкого гуртка інших гостей, містило передусім одну правду: танок як і пісню мусимо плекати дбайливо, бо це великі наші скарби. І варто, щоб зрозуміння цієї істини дало фінансову спроможність поставити якслід справу вишколу інструкторів народнього танку в його мистецькому завершенні, яких потребує кожне місто, де живуть українці. Дуже важне, що до танків і хороводів рветься молодь, а зокрема ще дуже важне й те, що це є теж тут народжена молодь, якій не так легко чимсь українським заімпонувати і її в тому заактивізувати.

В. Несторович

Антін Малюца

ЗАПИСКИ ПРО МИСТЕЦТВО

Буває, знайомиться вперше мистець з проф. Січинським. Не важне, чи він з Харкова Києва, Варшави, Парижу, Ню Йорку чи звідкіля хочете, але як брав участь в українському мистецькому житті, як залишився який слід про те в друку, то з великим здивованням та з неменшою приємністю почує слова: „Отже це ви? Та я маю вас в своєму словнику українських мистців". Мистці люблять нарікати, що ними ніхто не цікавиться, але ще більше міг би нарікати мистецтвознавець проф. Січинський, який і цікавиться і пильно студіює все, що відноситься до українського мистецтва вже довгі роки, бо мистці мало знають і ще менше доцінюють вагу такої систематичної праці.

Знаємо, яке в нас друковане слово — небагате, принагідне, неповне. Все таки слідкувати за всім, що появляється в пресі, одній людині важко, та ще й на власний кошт. Про монографії мистців покищо ще не чувати, індивідуальні виставки з каталогами та даними про мистця починають відбуватися, заповідається їх ціла низка в Ню Йорку. Значить, буде змога досліджувати факти, а для мистецтвознавця й історика мистецтва фактом є мистецький твір. Але й зібрання навіть бібліографічних даних неменш важне для дослідника. Мені самому доводилося виписувати, в ролі секретаря ОМУ, спростування та зажалення колеґ на неповні або невірні дані в Енциклопедії Українознавства чи „Юкрейнієн Артс". Хто винен?

Мистці не дбають про те, щоб виповнити і прислати запитник, розісланий ОМУ, щоб за певною системою впорядкувати біографічні дані, що їх кожний мистець подавав і подає при вступленні до товариства. Все те й є матеріял, потрібний для проф. Січинського. Але йому однаково цікаві члени як і нечлени Об'єднання, дозрілі мистці й студенти, вже знані і незнані. Все це служить для наукових цілей. Мистці, що виступають публічно, не повинні вимагати, щоб про них знав хтось „сам собою", та переборoти в собі комплекс „молодої відданиці" і присилати виповнені запитники, а хто його не одержав, — мати сміливість про нього просити.

Страх перед компромітацією перед громадою, а громади перед чужими, прекрасно описав на сторінках „Свободи" бандурист Ємець. Про успіх мистців довідуємося припадково з американської преси (Гніздовський, Кузьма) але про участь на виставках не повідомляє ніхто з мистців для хроніки, а при нагоді опісля пишеться з претенсіями, що ось, мовляв, чужі цінять, а свої не пізнаються на таланті (Демо). Жалівся раз мистець Ш (рамченко) перед проф. М (егиком), що ось то він кільнадцять разів виступав на американських виставках, мав признання, а наше громадянство тим не цікавиться і преса прямо промовчує . . ." Звідки може хтось знати, коли Ти навіть мені, що спеціяльно тим цікавлюся, — у вільних хвилинах від фабричної роботи, — нічого не кажеш, не запросиш прийти подивитися. Катало́ґ виставки, запрошення чи повідомлення, витинки з преси переслати до організації мистців, до української преси є професійним обов'язком самого мистця. А як сам мистець не може переборoти недоречної ніяковости, то це зробить його приятель мистець, чи немистець, пресовий референт його громадської організації, відділу УКК, чи навіть секретар вашого відділу УНСоюзу.

Писати листи до редакції в справах, з якими погоджуєтеся, які похвалюєте ніхто не вважає себе „компетентним". В справах спірних звичайно висловлюються обурення, резолюції-протести скріплені печаткою та численними або офіційними підписами. Виміна поглядів в ім'я правди між свідомими свого „я" індивідуальностями, готовість дати себе переконати ліпшим арґументом є мірилом вільного духа. Замало жити на вільній землі, змагати до волі, треба бути вільним. В справах мистецтва радо буду приймати уваги читачів присилані до Редакції, відповідати в оцих записках та поміщувати в них в цілості чи частинами, з підписами чи без них.

Союз Купців в Нюарку готовиться фінансувати та організувати виставку українського мистецтва в залях місцевого музею.

В Омага, стейт Небраска, на виставці національностей український відділ має великий успіх. Малярство репрезентують картини, вислані Об'єднанням Мистців Українців в Америці з своєрідного, покищо ще не офіційного, але вже заслуженого „Музею Депозитів", картин залишених мистцями в тій цілі по виставках, що відбувалися в залях ЛМКлюбу в Ню Йорку.

Відділ Публічної Бібліотеки з Ню Йорку на долині міста теж уряджує виставку мистецтва національностей, українське малярство і скульптура репрезентовані речами з „Музею Депозитів".

Плянуються виставки С. Литвиненка та М. Мороза в грудні. Виставки приватної збірки дереворитів Олени Кульчицької та творів старших майстрів українського мистецтва, що переховалися в руках різних висококультурних громадян. Виставка шкільних праць студентів американських мистецьких шкіл може стати подією вимкової культурної таги: нагода обмінятися досвідом та поглядами поміж мистцями і педагогами різних шкіл та напрямів, поширення горизонтів самих учасників.

НОВІ КНИЖКИ

(Ол. Неприцький - Грановський. „Іскри віри". Поезії. Том V. В-во Самостійна Україна, Шікаго, 1954, ст. 144).

Поезії...? Кому вони потрібні? Чи українська людина на цім континенті, що розтороцена твердою дійсністю і загубилась в щоденних турботах, прагне читати поезії?

Ваші думки щораз рідше линуть в країну ваших батьків і доля України — це вже, мабуть, не найінтимніша потреба вашої душі. Ваша душа запускає коріння в новій батьківщині на добре...

Але чи знаєте ви, хто такий Ол. Неприцький-Грановський? Це скиталець такий, як і ви, з тою різницею, що він вже в Америці 45 років, перейшов вже всі стадії захоплення і розчарувань та мав час визбутися різних ілюзій. Тепер він на вершку своєї кар'єри, особистих успіхів, шанований і знаний професор американського університету, запустив вже сильне коріння на новій землі, далеко глибше, як ви і я...

Та...

Візьміть в руки „Іскри віри" — читайте! Поезія Неприцького - Грановського, це сповідь скитальської душі, в якій ніщо не може втихомирити правдивої туги його серця. Предметом тої туги залишилась наша Україна. Хоч, подекуди, мужеський підхід в трактуванню проблематики, якою автор займається, диктує розв'язувати її розумовими виводами і філософічними міркуваннями, — цілість поезій є найкращим доказом, що проблеми української душі на чужині не можна легко загнуздати.

Деякі недостачі цієї збірки не зменшують вартости поезії Грановського. Ми її любимо саме за ці „недотягнення". Поезія Грановського, це поезія проблем і вашого серця, тому легко пізнаєте, де він щирий, а де закривається конвенансом.

Поезія Неприцького - Грановського, це наскрізь мужеський твір геройського і шляхетного скитальця з усміхненим „Іскрами віри" обличчям та з невтишеним серцем. Декуди ці „іскри віри" розгоряються в могутнє „полум'я віри", яке всім нам так потрібне!

Крім „Пощерблених мечів" та „На берегах Ікви", найдете в збірочці ще „Акварелі" — прекрасні своїми прозорими пастелевими красками та китичку переспівів „Із індіянських пісень", одиноких своєю тематикою в українській літературі. Справжній монумент хоробрим, добрим і простим серцем дітям природи та їхній культурі, що заникає.

Я в тиху ніч прислухуюся до космічної гармонії неба, яка розтягається над всіми країнами світу і беру „Іскри віри" в руки та читаю.

Борони нас, Святий Юрій,
В небезпеці не кидай,
В боротьбі та в грізній бурі
Нам хоробрости подай!

Закривайте і ви телевізійні апарати на годину, візьміть „Іскри віри" в руки і дайте серцю покушати здорового „пшеничного разового хліба".

Володимир Березюк.

КНИЖКА И ЧАСОПИС — НАЙНЕОБХІДНІШІ РЕЧІ В ДОМІ КУЛЬТУРНОЇ РОДИНИ.

Проф. Август Монар, Елмгорст Каледж, Іллиной

ВСЕ БІЛЬШЕ АМЕРИКАНЦІВ ВИВЧАЮТЬ ЧУЖІ МОВИ

Є багато людей, що запевняють, ніби більшість американців цілком задоволені знанням тільки одної мови, своєї власної. Всупереч цій думці американці дедалі більше цікавляться вивченням модерних чужих мов. За недавнім звітом, американські та канадійські каледжі тепер мають курси щось 59 модерних мов.

Найбільше по тих школах вчать французької мови. За нею йдуть еспанська та німецька, яких учать по 900 каледжах та університетах. На четвертому місці стоїть італійська (понад 200 шкіл), на п'ятому та шостому місцях стоять російська та португальська.

Від часу другої світової війни американці побували в багатьох місцях, почули про далеко більше число різних народів, ніж чули перед тим, і переконались, що ми живемо в оточенні людей, що говорять відмінними від нашої мовами, і тому в них набагато збільшився інтерес до вивчення чужих мов. І дедалі все більше каледжів та університетів запроваджують принаймні дворічний курс навчання якоїсь чужої мови.

Збільшився навіть інтерес до таких мов, як жидівська, китайська та японська. Понад два десятки шкіл запровадили курси польської, норвезької, шведської та арабської мов.

Моє завдання в Елмгорст каледжі познайомити студентів, які не студіюють мови, з мадярською мовою, мадярським народом, їх літературою, історією та культурою. Як зазначив президент Айзенгавер, американський народ повинен знати та розуміти інші народи світу.

По п'ятьох чи більше американських та канадійських школах викладають такі мови: перську, турецьку, корейську, сербо-хорватську, чеську, данську, мадярську, болгарську, грецьку, румунську та українську. В двох-трьох школах навчають: вірменської, голляндської, гіндуської, монгольської, ісляндської, сирійсько-арабської, сіямської, в'єтнамської, албанської, бурмінської, єгипетської, ірляндської, словацької, філіппінської, тибетської. Навіть такі мови, як китайська, черемінська (нею говорять на горішньому Поволж'ї в Росії), естонська, фінська, грузинська, гавайська, гіндустанська, ляпляндська, литовська, маляйська, манджурська, узбецька та жидівська, мають спеціяльні курси в якомусь одному університеті чи каледжі.

При вивченні мов часто запроваджуються модерні способи навчання, як ось, наприклад, плити, в деяких школах зорганізовані пансіони, де говорять тільки тою мовою, що її навчають. Подекуди є спеціяльні столи по їдальнях, де студенти можуть практикувати і удосконалювати свої німецькі, шведські, французькі чи еспанські розмови під час обіду.

Цікаво також відзначити, що обов'язкове вивчення якоїсь чужої мови запроваджено по 85% американських каледжів чи університетів і що мови вчать тепер не тільки по середніх, а й по початкових школах.

***

У зв'язку з статтею п. Молнара про навчання мов по американських школах особливого інтересу набуває заява міністра освіти З'єдинених Держав Ерла МакКрата. Відзначаючи інтерес уряду З'єдинених Держав до навчання чужих мов, він сказав: „Соціяльні, політичні та інтернаціональні причини для вивчення чужих мов вимагають дбайливого розгляду для визначення характеру американської освіти... найголовніше значення тут має наше становище в світі як нації... цей малий світ, в якому... наші діти житимуть в ближчих стосунках, аніж ми, з їхніми сучасниками по інших країнах... багато залежить від нашої спромоги розуміти їх, а вони нас... Знання чужої мови, навіть посереднє, дає змогу відчути правдиве значення приналежности до іншої національности або культурної групи. І це в наших інтересах дати нашим громадянам присднатись до загальнолюдської культури".

Загальна Рада

ВИЯСНЕННЯ АВТОРА

В числі 228 „Свободи", з дня 26 листопада ц. р., була уміщена цінна рецензія Вп. п. І. Світа на книгу підписаного "Ukraine in Foreign Comments and Descriptions". Дуже вдячний рецензентові за високу оцінку книги та цінні зауваження, щодо деяких рідких і недоступних видань, які торкаються України. Вп. рецензент при тім висловлює жаль, що згадані ним автори та видання не ввійшли у мою збірку. Це власне відноситься до систематики і методики самої теми, тому дозволяю собі подати свої вияснення.

Завданням моєї книги не було подавати вичерпуючі дані про всі досі відомі книги чужинецьких авторів, які так чи інакше торкалися української території чи українців узагалі. Вже в передмові я зазначив, що в книзі подані автентичні джерела, критично перевірені, головно тих авторів, які самі були на Україні, на власні очі бачили українську землю та мали можливість розмовляти з українськими визначними особами і звичайними громадянами. Тому не уміщені непевні джерела, а тим більше фантастичні і казкові оповідання про Україну та ще подані з других та третіх рук. Такі інформації про Україну для чужинців були би самі по собі безцінні та ще понижували б вартість зовсім певних і безсумнівних джерел. Завданням автора було саме вибрати більш вартісні джерела поважних і безсторонніх авторів - чужинців, що подорожували по Україні або студіювали українські відносини та міжнаціональні проблеми Сходу Европи. Тих джерел є багато і такий повний збір заняв би багато томів, а не одну книгу на 236 сторінок. Зрештою це визнає і Вп. рецензент.

Мої вияснення, щодо конкретних зауважень Вп. п. І. Світа, слідуючі: Щодо використання новіших видань з колекції Гаклюїта та інших, то я переконався, що більш точні і першоджерельні все таки старші видання, без „пояснень" сучасних видавців, особливо, коли вони торкаються назви України і загалом української проблеми. У своїй книжці я власне зазначив кілька таких маркантних прикладів новітніх „інтепретаторів". Напр. переклади з Вольтера на англійську мову старшої дати правильно (за Вольтером) вживали назву „Московія", тоді як невірні „переклади" той самий термін міняли на „Рашен". Або у найновішому англійському виданні 1932 р. про П. Ґордона, замість уживаного самим Ґордоном назви „Україна", з'явився термін „Литл Рашен"!

Відомий опис Е. Олеарія Московії, де він був у 30-их роках XVII ст., дуже цінний для пізнання відносин на Московщині, тоді як про Україну подає звістки зовсім принагідно, з других рук, бо на самій Україні він не був.

Не зовсім певні відомості про Україну також Я. Ульфельді 1680 р. і А. Івеґніні 1578 р., тоді як подорож П. Палеса по „південних губерніях російської імперії" 1793-4 рр. майже не торкається національних відносин та української культури.

Також не було моїм завданням подавати вичерпуючих даних про старі мапи, де зазначена українська територія. Такий більший огляд я подав у розвідці „Україна на европейських мапах" (Українське Краєзнавство, І. Територія України, Прага 1944, стор. 27-50). До речі, італійські мапи „Портоляно" належали різним авторам, а не „Мапи Портеляні", як зазначає рецензент. „Враження" П'єра Делле Валє в його подорожі до Персії у великій мірі фантастичні і на них зовсім не можна покликуватися, а тим більше, що говорив перський шах про запорожців! У великій мірі це торкається і „Книги знання" XIV ст. в еспанській мові, хоч саме по собі це видання дуже цікаве для українців.

Нарешті в подорожі Кокса, що видана в 2 томах і 5 розділах (а не в 5 томах як пише Вп. І. Світ), порівнюючи мало відомостей про Україну, та ще і подані вони в не цікавій і сухій формі. За те значно цікавіші є відомості таких англійських авторів, як Вітворт, Белл, Свінсон та інші, які не увійшли в моє видання „Юкраїне", а які підписаний постійно студіює і використовує для своєї нової праці.

В. Січинський.

ПРАВО АВТОРА

Хто пише до газети чи пересилає будь-який інший свій твір, той, звичайно, має право вимагати, щоб ця його праця була підписана його правильним прізвищем. Це й Редакції сприємливіше, ніж криптоніми чи аноніми. Проте, якщо автор бажає, щоб його прізвище було правильно написане, повинен сам чітко його написати, бо навіть найгарніший, але не виразний підпис часом важко розшифрувати і в той спосіб трапляються помилки. Трапляються вони часом і порядком звичайного „друкарського чортика", як це було недавно з підписом д-ра **Ростислава Сочинського** або у підписах допису „Веселка на хмарі" в 198-ому ч. і в статті про „Зустрічі з Богданом Лепким" у 214-ому ч. „Свободи". Правильний підпис під обидвома статтями повинен бути: **Богдан Остапюк.**

Український Народний Союз, який нараховує тепер уже понад 70 тисяч членів, є такою передовою народною установою американських і канадійських українців, в списку членства якої не повинно забракнути теж і Вашого імени. Бо належати до УНСоюзу, значить належати до цього свідомого та ідейного загалу, який творить і веде наше громадське життя

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Шікаґо, Ілл.

Ще один український професіоналіст.

Часто можна зустріти в українській пресі імена окремих заслужених українських діячів, нових українських професіоналістів, що їх батьки-патріоти належно виховали, поповнюючи лави нових американських фахівців і в той же час добрих українських патріотів. Але коли мова йде про таку категорію людей з Шікаґо, то завжди згадують людей з Півночі цього величезного індустріяльного центру в Америці.

Та це й природно, бо на т. зв. „Норді" зосереджено все українське громадське, культурне і політичне життя, а вже щодо південної частини Шікаґо, т. зв. „Боренсайду", то хіба може в десятки років раз хтось десь згадає про цю „забуту Богом і людьми" частину „України" в нашому Шікаґо.

Одож цими рядками хочемо нагадати українській громаді, що на „Боренсайді" в Шікаґо також існує від давніх давен „Україна", що там також є українські патріоти, є громадсько-політичні діячі, які своєю наполегливою працею на користь громади, своїм зразковим вихованням дітей поповнюють лави американських професіоналістів українського походження.

У даному випадку хочемо говорити про рідню Иосипа і Катерину Нісевичів. Нісевичі належать до т. зв. „старих" імігрантів в Америці, бо прибули до цієї благословенної країни ще 1913 року. Тут вони зразу ж вступили до Українського Народного Союзу, де безперервно перебувають і по нинішній день.

Але таких членів УНС нараховує грубі тисячі, то здавалося б не має можливості про всіх членів згадати. Одначе родина Нісевичів заслуговує на таку згадку вже хоч би тому, що як батько, так і мати є не звичайні собі рядові члени, а належать до числа самих передових і активних діячів, до тих піонерів, які ще десятки років тому поривали за собою численних земляків до громадсько-політичного життя, які ще й сьогодні не почувають себе „втомленими", а невпинно працюють для добра Америки і українського народу.

Ніде не проходить на „Боренсайді" ніяка українська імпреза, академія, чи національне свято, щоб на них бракувало Нісевичів, ні одна збірка на народні цілі не проходить, щоб там бракувало пожертви Нісевичів. Вони самі всюди беруть участь, поривають інших за собою і в подібному дусі виховують своїх дітей.

Иосип Нісевич кілька років був головою Відділу УНС, головою та заступником голови парафіяльної ради Св. Петра і Павла на „Боренсайді", а його дружина Катерина і тепер є незмінним головою 33 відділу У. Н. Союзу.

Нісевичі беруть активну участь в громадсько-політичному українському житті і разом з тим не забувають про обов'язки батьків перед своїми нащадками, щоб належно їх виховати на гідних синів свого українського народу і добрих американських фахівців.

Їхній син Мирослав Нісевич ще з малечку належить до 176 відділу УНС і по нинішній день є його активним членом. Хлопець закінчив „Фінґергайскул", а пізніше каледж, відділ права. По закінченні каледжу Мирослава кличуть у 1951 році до війська, коли саме у повному розпалі війна у Кореї.

Молодий Нісевич два роки перебуває в Кореї у самих гарячих боях, де з честю бореться проти комуністичних аґресорів, відстоюючи не лише честь і свободу своєї батьківщини Америки, де він народився, але й честь і свободу нації походження батьків — України.

Мирослав Нісевич

За зразкові виконання службових обов'язків у війську Мирослав Нісевич швидко здобуває ступінь першого лейтенанта по адвокатській секції, де відбуває першу адвокатську практику, щоб стати у майбутньому добрим фаховим адвокатом.

По відбутті служби у війську, 1954 року Мирослав повертається до рідного Шікаґо, звідки, вже будучи в цивіллю, відбуває довготривалу подорож по Західній Европі. Мета подорожі молодого адвоката: докладне ознайомлення з життьовим і соціяльно - економічним укладом життя в інших европейських країнах, ознайомлення з правом, законами, конституціями і переведенням їх в життя в демократичних державах Заходу. Побував наш молодий адвокат і в одній тоталітарній державі московського „відщепенця" Тіто, де, подорожуючому, кинулася в очі безпросвітня нужденність, злидні, придушення всякої волі і вільного вислову думки, — каже про свої враження молодий адвокат.

Тепер Мирослав Нісевич працює в одній великій корпорації за фахового правника - консультанта „Тайтел Інтрест К-о" в Шікаґо. Щасти Боже нашому молодому фахівцеві у його новому самостійному житті на такій важливій ділянці, яку він вибрав собі, а батькам, Иосипові і Катерині Нісевичам, слава за добре виховання дітей у дусі українського патріотизму і відданости справі нової батьківщини — вільної з вільних Америки.

Ю. Степовий.

Торонто, Онт.

Високе відзначення для Пластової Станиці.

В рямцях врочистого святкування Пропам'ятного Дня (Ремембренс Дей) в четвер 11-го листопада 1954, що його влаштував Український Відділ Канадійського Леґіону ч. 360 вечері у своїй великій і святочно прибраній залі при 326 Квін стріт Вест, Пластова Станиця в Торонті дістала високе відзначення. Після того, як за почесний стіл святкування засіли високі представники війська, Леґіону, посли, представники міста та преси і як під звук труб та після входу прапорів відбуто офіційну, дуже врочисту, частину, голова Українського Відділу і відомий громадський діяч, сотн. Степан Павлюк, викликав до стола представників Пластової Станиці — Аню Дідур, інж. О. Тарнавського та п. Сагайдаківського — та вручив їм „Сертификейт оф Мерит" за працю для батьків і дітвори в Торонті. Сотн. Павлюк підкреслив при цьому по англійськи, що Пластова Станиця в Торонті придбала великий власний будинок, створила власну крамницю і купила велику фарму, на якій вже два роки сотки дітей провадять ферії, але „Сертификейт оф Мерит" дістає вона не за ті матеріяльні здобутки, — куди більша і неоцінена її заслуга в опіці і вихововуванню дітвори і молоді в усіх позитивах громадянина та в забезпеченні наших наслідників від впливів вулиці. Передачу „Сертификейт оф Мерит" покрили рясні оплески і фотографи закріпили її на плівці. Таке саме відзначення дістав того дня ще тільки голова Українського Відділу „Орлик" у Гемилтоні, сотн. Кенон, а відомий і люблений посол Іван Яремко та ще кілька осіб були відзначені за працю в Українському Леґіоні медалями. Вістку про відзначення Пластової Станиці на святі, яке мало урядовий і почесний характер, українське громадянство Торонта прийняло втішно, Пластова Станиця собі на нього справді і щиро заслужила. (ак)

Содбури, Канада

Річні збори Відділу 438 УНС.

Загальні збори членства Відділу 439 УНС відбулися в понеділок, 29-го листопада ц. р. в залі філії УНО в Содбурах.

Зі звітів уступаючих урядників ствердженo, що Відділ 439 розгорнув свою працю і приріст членства за останні місяці значно збільшився.

По вислуханні звітів і дискусій, вибрано відділових урядників на 1955 рік. Ними є: предсідник п. М. Шелюк, заст. п. І. Дацик, секретар п. В. Бордун, помічник секр. п. М. Семанишин, скарбник п. І. Марунчак. Контрольна Комісія: проф. С. Стасюк, й Г. Калистий і М. Гаврищишин. Опікуни хорих: д-р И. Мисак, пані Е. Лабунська, А. Бідочка і їхні помічники п-і Г. Юзьків, п. В. Шкляр і п. І. Червінець.

Створено допомоговий фонд підвідділу для несення допомоги потребуючим членам відділу, а при тому створено комітет, який має за завдання здобувати фонди. До того комітету увійшли: п. В. Курилів п. О. Торищак, п. Д. Сенів, п. І. Голик і п. Н. Рогожинський. На дверників обрані: п. М. Ваюс і п. І. Федорчук; Тростіси: п. С. Никільчук і п. М. Шімош. П. І. Дацика вибрано почесним головою відділу 439, бо він був перший з основників відділу і вложив найбільше праці для нього.

Намічено плян праці в наступному році. Участь присутніх членів на нарадах цих зборів дає надію на оживлення праці та подвоєння членства в наступному році.

Василь Бордун.

● **Президент Айзенгавер** частував обідом 19 гостей-приятелів і з Оґести, Джорджія, і з Толідо, Огайо, куди він виїжджає на відпочинок або на лови. Між гістьми найбільше було визначних промисловців. Був на цьому прийнятті і президентів брат — д-р Мілтон Айзенгавер та секретар скарбу Джордж Гомфрі.

ЗАКЛИК
ДО УКРАЇНЦІВ МІСТА НЮАРКУ Й ОКОЛИЦІ!

Вже від довшого часу серед нашої Громади підносяться голоси за заснування Української Торговельної Кооперативи в Нюарку, що є одним із більших скупчень Українців в Америці.

Ініціятиву дав врешті місцевий Відділ „Самопомочі", що скликав в цій справі громадську нараду, на якій однодушно одобрено думку заснування кооперативної торгівлі споживчими товарами і предметами першого вжитку, як установи конечної як в нашому загальнонаціональному інтересі, так і в інтересі місцевих українських консументів. Для тієї мети Збори вибрали Організаційний Комітет, до якого увійшли люди з фаховим і організаційним досвідом. Збори ці запроєктували рівнож висоту членського пая на дол. 25.—, а висоту вписового на дол. 5.— від особи.

Одним із перших завдань Комітету є приєднання якнайбільшого числа членів та такої кількости заявлених паїв, яка давала б запоруку вистарчаючого капіталу для створення репрезентативного та добре просперуючого підприємства. Акція для збирання заяв на закуп паїв є вже в ході, і Комітет звертається оце із закликом до всіх Українців Нюарку й околиці:

ГРОМАДЯНИ! Доложім кожний свою цеголку до здвигнення імпозантної Української Торговельної Установи в Нюарку!

Зробім, щоб ці тисячі із наших закупів, тяжко нами запрацьованих долярів, якими збагачуємо різні підприємства, повертали таки до нас самих чи то у формі дивіденд від паїв, чи у формі товарових зворотів, чи рівнож у формі фінансової піддержки наших загально-національних, суспільно-харитативних та наукових установ.

УКРАЇНЦІ міста Нюарку й околиці!

Підписуймо громадно заяви на купно паїв нашої торговельної кооперативи в Нюарку! Творім одну свідому кооперативну родину — без різниці релігійних і політичних переконань, або територіяльного чи соціяльного походження!

Пам'ятаймо про великі осяги кооперативного руху в краю! Відтворюймо в З.Д.А. світлі традиції Української Кооперації! Збудуймо матеріяльні основи нашого суспільного життя на власних кооперативних фондах!

Нехай не буде між нами ні одного, хто не відчув би потреби та доцільности такого підприємства і своєю участю не причинився до його здійснення!

Кожний із підписаних членів Комітету є уповажнений до приймання заяв на паї. Зголошення приймає рівнож кожного дня вечором скарбник Комітету п. Василь Кузик або, в його неприсутности п. Теодор Олесницький — в Укр. Централі в Нюарку при 180 Вільям стр. Заяви просимо пересилати поштою на адресу:

Wasyl Kuzyk, 125 So. Orange Ave., Newark 3, N. J.

ЗА УПРАВУ ТОВАРИСТВА „САМОПОМІЧ", ВІДДІЛ В НЮАРКУ:

Богдан Гевршк (секретар) — Інж. Богдан Попович (голова)

КОМІТЕТ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УКР. ТОРГОВЕЛЬНОЇ КООПЕРАТИВИ В НЮАРКУ:

ДІЛОВА УПРАВА:

Осип Слоневський (секретар) — Д-р Михайло Гой (голова) — Д-р Роман Ричок (м-голова)

Василь Кузик (скарбник) — Андрій Радомський (член Управи)

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Д-р Осип Андрушків	Д-р Володимир Бемко	Микола Бойко
Д-р Лев Голінатий	Микола Дронь	Павло Заболоцький
Віктор Іващенко	Теодосій Каськів	Іван Карач
Юрій Кононів	Тома Кордуба	Роман Набережний
Степан Окрепкий	Федір Олесницький	Кость Приходько
Володимир Пришляк	Мирон Стебельський	Омелян Суховерський
Осип Утриско	Софрон Федів	Роман Філінський
Евген Хміловський	Михайло Цапка	Михайло Шумейко
	Д-р Степан Янів.	

Спорт

ШИКАГО, ІЛЛ.

„ЛЕВИ" — „ІГЕЛС" 1:2 (0:0

Шикаґо, 12 грудня 1954. — Недільні змагання у Віннемак Парку між „Левами" та „Іґелс", які були повторенням стейтового фіналу за професійну чашу Америки, принесли сильно послабленим „Левам" (без Маркевича, Андрушка й Ванаха) болючу 2:1 — поразку. Назагал „Леви" грали не зле, зокрема дуже жертвенно — все ж таки „встоятись не було сили..." Декілька невикористаних догідних позицій у першій півгрі, стало тим фатальним призначенням, яке довело не тільки до втрати звання чемпіона стейту, але й не менш важливого престижу на льокальному ґрунті, зокрема у приміненні до недавньої афери зі „Словакс". Одинокі ворота для „Левів" здобув в останніх хвилинах гри „Юра" Коханюк із подачі Куцана.

Змаганням приглядалося коло 600 глядачів, у цьому числі голова Іллиной Соккер Комишен, п. Трайнер.

Склад „Левів": Касіян; Мелешко, Ляхів; Пундор, Тищенко, Коханюк; Куляс, Куцан, Дахнівський І, Дахнівський II, Стахровський; Кузик, Білинський Мицавка.

Роман Дублянниця

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — 397 відділ повідомляє своїх членів, що побір складок буде в суботу, 18-го грудня, від. 7:30 до 8 вечер., і в неділю, 19-го грудня від 12 до 2-ої попол, — М. Субтельний, О. Штогрин.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Т-во Подільська Січ від 8 повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 19-го грудня, о год. 2-ій попол., в залі Клюбу, 13 Washington St. Буде річний звіт і вибір нового уряду на 1955 рік. Просимо всіх прийти і привести нових членів. — П. Гарасимів, предс.; В. Мандзій, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Т-во ім. І. Франка 97 відд., повідомляє своїх членів, що річні загальні збори відбудуться в неділю, 19. грудня, о год. 2-ій попол., в приміщенні шкільної залі Української Православної Церкви при 45-47 Hope Ave. Проситься всіх членів взяти обов'язково участь на цих зборах де почусте звіт з діяльности уступаючого уряду, плянування праці на наступний 1955 р. вибір нового уряду, та багато інших важливих справ. — П. Величко, рек. секр.

САВТПОРТ, КОНН. — Т-во ім. Т. Шевченка відд. 84, повідомляє всіх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 19. грудня, о год. 4-ій попол., в залі У. Н. Дому, 279 Кінґс Гайвей Вест. Проситься всіх прибути, буде вибір уряду на рік 1955 вплата місячної вкладки та звіт уряду за 1954. — О. Киян, предс.; М. Сендзік, кас.; П. Дудко, секр

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Річні збори Б-ва св. Володимира 105 відд., відбудуться в неділю, 19. грудня, о год. 3-ій при 2051 Rowan St. Проситься всіх членів взяти участь, тому що важні справи до полагодження, як рівнож проситься довжників вирівняти залеглості. — В. Постолита, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Т-во ім. Чорноморська Січ, відд. 14, подає до відома, що місячні збори відбудуться в понеділок, 20. грудня, о год. 8-ій веч., в Січовім Домі при 508 — 18th Ave. Проситься членів прибути, буде вибір уряду на 1955 р, і багато важних справ до полагодження. Довгуючих членів просимо вирівняти вкладки цього року, щоб не переносити довгів на новий рік. Також приведіть нових членів. — М. Васараб, предс.; М. Демків, кас.; М. П Отрок, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Б-во св. о. Николая відд. 175, повідомляє всіх своїх членів, що річні збори відбудуться в неділю, 19. грудня, о год. 1-ій попол., в У. Н. Домі, 4655 Мартин вул. Проситься всіх членів прибути на час та вислухати звіту уряду й контрольної комісії, та вибрати уряд на 1955 рік. На зборах будуть обговорені важні справи, як рівнож вибір 3-х представників до Управи Директорів У. Н. Дому, та до інших установ, тому присутність всіх членів обов'язкова. — С. Пелих, предс.; І. В. Іванчук, фін. секр.; В. Вілінський, кас.

ТАРЗАН, ч. 3384. Золота гарячка.

І так воно сталося, що пірати Ел Магмуда, ведені Рамбулом, прибули до оази, в якій спочивав Тарзан із Гериґаном.

Мавполюдина подивилася, насуплюючи брови. Бандити швидко позлазили з коней, поспішаючи зняти Ел Магмуда.

Очі невдахи Герріґана спалахнули. — Подивіться на це! — зворушено прогерготав він. — Золото... Та ж ті пани обладовані скарбом!